

Jaarverslag 2019

Hoge Raad voor de Justitie

Jaarverslag 2019

Verslag goedgekeurd door de algemene vergadering van de Hoge Raad voor de Justitie op 25 juni 2020.

Il existe aussi une version française du présent rapport.
Er bestaat ook een Franstalige versie van dit verslag.

U kunt dit document raadplegen of downloaden op de website van de HRJ

Hoge Raad voor de Justitie
IJzerenkruisstraat 67
B-1000 Brussel

Tel: +32 (0)2 535 16 16

www.hrj.be

Inhoudstafel

1. INLEIDING	1
1.1. SAMENSTELLING.....	2
1.2. ORGANISATIE.....	2
1.3. MANDAAT 2016-2020.....	3
2. BELEID	4
3. LOOPBAAN	9
3.1. EXAMENS.....	11
3.1.1. Vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage.....	11
3.1.2. Examen inzake beroepsbekwaamheid.....	11
3.1.3. Mondeling evaluatie-examen.....	12
3.1.4. Beleid, evoluties en perspectieven.....	13
3.2. BENOEMINGEN EN AANWIJZINGEN.....	16
3.2.1. Inleiding.....	16
3.2.2. Kerncijfers.....	18
3.2.3. Tendensen en evoluties.....	26
3.2.4. Beleid en aanbevelingen.....	34
3.3. VORMING.....	39
4. ADVIES EN AANBEVELINGEN	40
4.1. ADVIES VAN 27 NOVEMBER 2019 OVER HET VOORONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING VAN HET BURGERLIJK WETBOEK EN HET GERECHTELIJK WETBOEK MET HET OOG OP HET INSTELLEN VAN EEN FEDERALE BEWINDVOERINGSKOMMISSIE EN HET BEPALEN VAN DE VOORWAARDEN VOOR HET BEROEPSMATIG UITOEFENEN VAN DE FUNCTIES VAN BEWINDVOERDER OVER EEN BESCHERMEDE PERSOON.....	41
4.2. AANBEVELING VAN 6 JUNI 2019 NR. 2019/3 BETREFFENDE HET BELANG VAN DE TOEVOEGING AAN HET RECHTSPLEGINGSDOSSIER VAN BESCHIKKINGEN TOT AANWIJZING, GENOMEN OP BASIS VAN ARTIKEL 782BIS VAN HET GERECHTELIJK WETBOEK EN ANDERE PROCEDUREAKTEN.....	42
5. TOEZICHT	43
5.1. KLACHTEN.....	44
5.1.1. Welke klachten behandelt de HRJ?.....	44
5.1.2. Procedure.....	45
5.1.3. Klachten in 2019.....	46
5.1.4. Gegronde klachten in 2019.....	46
5.1.5. Diverse.....	47
5.2. AUDITS EN BIJZONDERE ONDERZOEKEN.....	47
5.2.1. Audit – Parket van Namen.....	47
5.2.2. Audit - Het toezicht op de bewindvoeringen door de vrederechters.....	48
5.2.3. Bijzonder onderzoek – ‘Toezicht op het verloop van gerechtelijke onderzoeken. Lessen uit de zaak ABC in Veurne’.....	48
5.2.4. Bijzonder onderzoek naar het dossier van Steve Bakelmans.....	49
5.2.5. Ander project: werken aan een betere aanpak van seksueel geweld.....	49
6. INTERNATIONAAL	51
6.1. CONCRETISERING VAN DE JUMELAGE DIE DE ‘CONSEIL SUPÉRIEUR DU POUVOIR JUDICIAIRE’ VAN MAROKKO MOET VERSTERKEN.....	52
6.2. DE HRJ EN ENABEL (BELGISCH ONTWIKKELINGSAGENTSCHAP) WERKEN SAMEN.....	53

6.3.	DE ACTIVITEITEN VAN DE HRJ BINNEN HET NETWERK VAN FRANSTALIGE RADEN VAN DE MAGISTRATUUR	53
6.4.	DE HRJ HEEFT ZIJN AANBEVELINGEN MEEGEDEELD AAN HET COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS	54
6.5.	HET BUREAU VAN DE HRJ HEEFT EEN DELEGATIE VAN DE HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE VAN KAZACHSTAN ONTVANGEN	54
7. 	LEDEN EN PERSONEEL	55
7.1.	LEDEN	56
7.2.	PERSONEEL.....	56
8. 	REKENINGEN	57
8.1.	DUBBELE BOEKHOUDING.....	58
8.2.	INTERNE EN EXTERNE CONTROLE	58
8.3.	UITGAVEN 2019	58
9. 	BIJLAGE	60
	Krokusplan.....	61

1. | INLEIDING

The logo for the Hoge Raad voor de Justitie (HR) consists of the letters 'HR' in a bold, sans-serif font. A thin red horizontal line is positioned below the letters.The logo for the Conseil supérieur de la Justice (CS) consists of the letters 'CS' in a bold, sans-serif font.

Hoge Raad voor de Justitie
www.hrj.be

Conseil supérieur de la Justice
www.csj.be

Sinds 2000 ijvert de Hoge Raad voor de Justitie (HRJ) voor een betere werking van de rechterlijke orde en verricht hiertoe activiteiten op de volgende gebieden, overeenkomstig artikel 151 van de grondwet en hoofdstuk Vbis van het Gerechtelijk Wetboek:

- **Loopbaan (Titel III van dit verslag):** De HRJ organiseert de examens voor de magistratuur en draagt magistraten voor ter benoeming door de minister van Justitie. De HRJ selecteert en draagt de kandidaten voor met het oog op hun aanwijzing in de functies van korpschef van de gerechtelijke organisatie, waarvan de HRJ de standaardprofielen vaststelt.
- **Adviezen (Titel IV):** De HRJ neemt initiatieven en geeft adviezen ter verbetering van de werking van justitie, ten behoeve van de burger.
- **Controle (Titel V):** De HRJ voert externe controle uit op de werking van de rechterlijke orde, via audits, bijzondere onderzoeken en de behandeling van klachten over deze werking. Wanneer de HRJ een klacht gegrond verklaart, kan hij zowel aanbevelingen die het gerezen probleem moeten oplossen, als voorstellen die de algemene werking van de rechterlijke orde moeten verbeteren tot de betrokken instanties en de minister van Justitie richten.

De HRJ maakt geen deel uit van een van de drie gestelde machten (wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht) en oefent zijn bevoegdheden in volle onafhankelijkheid uit.

1.1. SAMENSTELLING

De HRJ telt **44 leden** die de **algemene vergadering** ervan vormen en die zijn onderverdeeld in een Nederlandstalig college en een Franstalig college.

Elk college telt:

- elf magistraten die door hun gelijken worden verkozen en die bij de HRJ worden aangewezen volgens de door de wet bepaalde regels van territoriale vertegenwoordiging (niveau van het rechtsgebied van het hof van beroep) en van categoriale vertegenwoordiging (zetel, openbaar ministerie, hoger beroep);
- elf niet-magistraten die door de Senaat worden aangewezen wegens hun beroepservaring van minstens tien jaar die nuttig is voor de opdracht van de HRJ (4 advocaten, 3 hoogleraren aan een universiteit of een hogeschool, 4 leden uit het maatschappelijk middenveld). De groep niet-magistraten telt per college ten minste vier leden van elk geslacht.

De leden zetelen op de HRJ voor een **periode van vier jaar** vanaf hun installering. Ze leggen geen verantwoording af aan een externe instantie, maar enkel aan de eigen algemene vergadering.

1.2. ORGANISATIE

Vier leden – een lid-magistraat en een lid-niet-magistraat uit elk taalcollege – worden door de algemene vergadering verkozen om het **Bureau van de HRJ** te vormen. De leden van het Bureau oefenen een voltijdse functie uit binnen de HRJ, terwijl de andere HRJ-leden er zitting houden naargelang de werkzaamheden die er worden verricht.

Het **voorzitterschap van de HRJ** wordt gedurende het vierjarig mandaat afwisselend uitgeoefend door elk van de vier leden van het Bureau van de HRJ voor een termijn van een jaar die in september ingaat.

Binnen elk taalcollege van de HRJ zijn twee commissies ingericht:

- een **benoemings- en aanwijzingscommissie (BAC)**, samengesteld uit 14 leden (7 magistraten en 7 niet-magistraten), die de bevoegdheden uitoefent als bedoeld onder **Titel III Loopbaan**,
- een **advies- en onderzoekscommissie (AOC)**, samengesteld uit 8 leden (4 magistraten en 4 niet-magistraten), die de bevoegdheden uitoefent als bedoeld onder **Titel IV Advies** en **Titel V Controle**.

Elke commissie wordt voorgezeten door het bureaulid van de HRJ dat er deel van uitmaakt. Voor de uitoefening van enkele van hun bevoegdheden zetelen de respectievelijke Nederlandstalige en Franstalige commissies samen. We spreken dan van de **Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie** en de **Verenigde advies- en onderzoekscommissie**.

1.3. MANDAAT 2016-2020

In 2019 zag de HRJ er als volgt uit:

Voorzitter van de HRJ:

Joris LAGROU (tot 11 september)

“Bijdragen aan een performante, moderne, toegankelijke en vooral menselijke justitie.”

Vanessa de FRANCCQUEN (vanaf 12 september)

“Zaken verbeteren en veranderen vereist betrokkenheid, engagement en een actieve inzet.”

Bureau:

Magali CLAVIE, Vanessa de FRANCCQUEN, Christian DENOYELLE en Joris LAGROU.

Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie:

Vanessa de FRANCCQUEN, voorzitter,

Annick BAUDRI, Philippe BOXHO, Stéphane DAVREUX, Catherine DELFORGE, Olivier DELMARCHE, Jean-Michel DEMARCHE, Xavier GHUYSEN, Ingrid GODART, Sandrine HUBLAU, Eric LEMMENS, Philippe MEIRE, Pierre NICAISE en Pascale SCHILS, leden.

Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie:

Joris LAGROU, voorzitter,

Liliana BRIERS, Filip CLAES, Ann DE BRAEKELEER (tot 31 oktober 2019), Katrien DEMEESTERE (tot 23 december 2019), Marita DOSSCHE (vanaf 24 december 2019), Lucia DRESER, Regina GYMZA (vanaf 1 november 2019), Fritz HOREMANS, Frank JUDO, Pascale LAUWEREYS, Inge T’HOOF, Piet TAELEMAN, Karen VAN DEN DRIESSCHE, Nick PEETERS en Hans VAN ESPEN, leden.

Franstalige advies- en onderzoekscommissie:

Magali CLAVIE, voorzitter,

Christian BEHRENDT (tot 24 november 2019), Jean BOURTEMBOURG, Isabelle COLLARD, Catherine CULOT, Hervé LOUVEAUX, Frédéric UREEL en Thierry WERQUIN, leden.

Nederlandstalige advies- en onderzoekscommissie:

Christian DENOYELLE, voorzitter,

Carl BERGEN, Frank FRANCEUS, Kristine HÄNSCH (tot 27 februari 2019), Bruno LIETAERT, Hilde MELOTTE, Karel VAN CAUWENBERGHE (vanaf 28 februari 2019), Dirk VAN DAELE en Aube WIRTGEN, leden.

2. | BELEID

De HRJ heeft de cruciale opdracht om het vertrouwen van de burger in justitie te herstellen door bij te dragen aan een efficiëntere en effectievere justitie.

Naast de dagelijkse uitvoering van de activiteiten die hem bij wet zijn toevertrouwd, besliste de HRJ om zich in het mandaat 2016-2020 te **richten op bepaalde thema's** om verder bij te dragen tot het herstel van het vertrouwen van de burger. De algemene vergadering keurde op haar zitting van 26 januari 2017 een planning goed van projecten rond deze thema's die moeten worden uitgevoerd van 2017 tot 2020.

Het **projectenplan 2017-2020** dat de naam Krokusplan kreeg, groepeerde een geheel van activiteiten die de dienstverlening van justitie aan de burger moeten verbeteren en zijn vertrouwen in justitie moeten versterken, in twee programma's:

- (1) *Programma 'Bevorderen van de aandacht van justitie voor de burger'*,
- (2) *Programma 'Werken aan een autonome, performante en transparante justitie'*.

Dit zijn de **gemeenschappelijke kenmerken** van deze programma's (vermeld in de **bijlage** van dit verslag):

- ze bestaan uit projecten;
- de projecten binnen hetzelfde programma hebben gemeenschappelijke doelstellingen;
- de projecten hebben betrekking op (strategische) verandering.

Ieder programma bestaat uit projecten op **korte, middellange en lange termijn** waarvan verwacht wordt dat ze:

- bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen en de subdoelstellingen;
- een wezenlijke verandering teweegbrengen in de relatie burger-justitie, in de gerechtelijke organisatie;
- effectief resultaat opleveren.

Vier **projectgroepen**, respectievelijk gewijd aan de toegang tot justitie, een duidelijke rechtstaal, de magistratuur van morgen en de beheersautonomie, coördineren de uitvoering van de activiteiten van het Krokusplan en brengen regelmatig verslag uit aan de algemene vergadering over de uitvoering van het plan.

Bij wijze van voorbeeld lichten we onderstaand een van die projecten uit: een duidelijke rechtstaal.

Project *Kruid*: Heel justitie moet begrijpelijker spreken en schrijven!

Met zijn project *Kruid* wil de HRJ het gerecht op smaak brengen met een toegankelijke taal. De HRJ roept alle juridische beroepsbeoefenaars op om bewust om te gaan met hun taalgebruik met de rechtzoekende. Een online bevraging in 2016 wees uit dat 86% van de burgers de juridische taal niet duidelijk vindt. Ook de juridische beroepsbeoefenaars delen die mening: 68,8% van de advocaten en bedrijfsjuristen en 66,5% van de magistraten vindt de juridische taal onduidelijk.

Toch zijn er al veel positieve inspanningen om de rechtstaal toegankelijker te maken. Maar het moet en kan beter. Iemand met beroepseer en professionaliteit wil dat de rechtzoekende de teksten in zijn dossier verstaat. Zijn vertrouwen in justitie zal erdoor verhogen.

Met het project *Kruid* doet de HRJ een reeks aanbevelingen aan alle juridische beroepsbeoefenaars, ook aan zichzelf. Zo volgden medewerkers van de HRJ een interne opleiding Klare Taal. Daarnaast wil hij ook politieke partijen, de advocatuur, het kenniscentrum van gerechtsdeurwaarders ... aanzetten om zich voor een helder taalgebruik in te zetten.

De HRJ is opgetogen met de grote belangstelling die het project krijgt in de media. Ook zijn nominatie voor de *Wablieft-prijs 2018* (<http://www.wablieft.be/wablieft-prijs/wablieft-prijs-2018>) en de vraag om het project voor te stellen op een driedaags internationaal congres van het Clarity Network (www.clarity2018.org) in Montreal (Canada) eind oktober 2018 ziet hij als een erkenning voor het initiatief en als een kans om de boodschap op een nog grotere schaal te kunnen brengen. De HRJ is om die reden lid geworden van het Clarity Network (<http://www.clarity-international.net>) dat meer dan 650 leden van een vijftigtal landen in de wereld groepeerde.

De Europese Commissie heeft, via het *Structural Reform Support Programme (SRSP)*, financiële steun verleend aan 2 voorstellen van de HRJ.

Het eerste betreft de organisatie van een workshop op 6 maart 2020 waarvoor de leden van de werkgroep 'Klare Taal' en vertegenwoordigers van het College van de hoven en rechtbanken en van het openbaar ministerie werden uitgenodigd. Drie buitenlandse experts (uit Noorwegen, Zweden en Nederland) deelden hun (ruime) ervaring inzake het introduceren, verspreiden en cultiveren van goede taalpraktijken binnen hun rechtssysteem. De bedoeling is om ook op basis hiervan richtlijnen proberen op te stellen voor de invoering en het algemeen gebruik van een rechtstaal die toegankelijk is voor de Belgische rechtzoekende.

Een tweede initiatief betreft de organisatie van een conferentie, in principe in het najaar, met nationale en internationale experts in klare taal en met als publiek alle bestemmingen van de aanbevelingen die het project *Kruid* al opleverde en andere geïnteresseerden uit de justitiële wereld.

Kruid is ook de POD Maatschappelijke Integratie niet ontgaan. Er was een gesprek om na te gaan of een samenwerking met de dienst "ervaringsdeskundigen" een mogelijkheid is. De HRJ neemt ook deel aan het Netwerk Klare Taal dat is opgezet door het IGO. Dat netwerk probeert het overzicht te behouden over alle initiatieven rond klare taal in justitie, de advocatuur, de gerechtsdeurwaarders, universiteiten, enz.

De bewustmaking van alle betrokkenen en de omzetting in de praktijk van de aanbevelingen is uiteraard een blijvende opdracht.

De volledige tekst van *Kruid* is terug te vinden op de website van de HRJ.

Memorandum voor een betere werking van justitie in 5 punten

De Hoge Raad voor de Justitie keurde op 25 april 2019 een memorandum voor een betere werking van justitie goed.

Bondiger geformuleerd vraagt de HRJ aan de politiek het volgende:

1. Zorg ervoor dat het gerecht zijn organisatie efficiënt en goed in handen kan nemen en er verantwoording voor aflegt.
2. Zorg voor een betere dienstverlening aan de burger door hem te onthalen in onderhouden gerechtsgebouwen en door gebruik te maken van performante informatica.
3. Hervorm het volledige strafrecht op basis van het werk dat al is opgestart.
4. Maak justitie toegankelijker, onder andere door financiële drempels te verlagen en eenvoudiger te communiceren.
5. Zorg ervoor dat het aantrekkelijker wordt om voor justitie te (gaan) werken.

GRECO

De wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op een betere werking van de rechterlijke orde en van de Hoge Raad voor de Justitie¹ werd op 14 maart 2019 met eenparigheid van stemmen door de Kamer aangenomen. De wet heeft tot doel te voldoen aan de verschillende aanbevelingen die de Groep van Staten tegen Corruptie (GRECO²) van de Raad van Europa aan België heeft geformuleerd.

Deze wet, die grotendeels is geïnspireerd op de voorstel van de HRJ, stelt drie hervormingslijnen voor: (1) **het statuut van de plaatsvervangende rechters**, (2) **de versterking van de controlefunctie van de HRJ** en (3) **de deontologie**.

¹ Wet van 23 maart 1999 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op een betere werking van de rechterlijke orde en van de Hoge Raad voor de Justitie:

<http://www.ejustice.just.fgov.be/eli/wet/2019/03/23/2019030329/justel>

² <https://www.coe.int/fr/web/greco/home>

1. Het statuut van de plaatsvervangende rechters

In België wordt, net als elders, vaak een beroep gedaan op advocaten of andere juridische beroepsbeoefenaars om rechters te vervangen. In 2018 waren er 2.383 effectieve magistraten en 1.531 plaatsvervangende magistraten.

Sinds 2006 heeft de HRJ dit systeem verschillende keren aan de kaak gesteld omdat het de goede werking van de rechterlijke orde structureel afhankelijk maakt van de goede wil van vrijwilligers en omdat het ook kan leiden tot een zekere argwaan van de rechtzoekenden die niet begrijpen dat iemand beurtelings rechter en advocaat kan zijn.

Bovenvermelde wet schuift dit systeem, dat nog steeds als onontbeerlijk wordt beschouwd, niet terzijde, maar voert serieuze garanties in voor de juridische en deontologische kwaliteiten van deze magistraten, zodat het vertrouwen van het publiek in dit systeem wordt versterkt.

In het voorstel wordt duidelijk het beginsel vastgelegd dat plaatsvervangers niet bedoeld zijn om personeelsleden voor onbepaalde tijd te vervangen, maar alleen wanneer zij tijdelijk verhinderd zijn om dit te doen. De mogelijkheid om openbare aanklagers te vervangen door adjunct-rechters en de mogelijkheid om als adjunct-rechter en als advocaat op dezelfde zitting te zitten, wordt geschrapt.

De nieuwe wet voert voor (kandidaat-)plaatsvervangers bovendien de verplichting in om:

- te slagen voor een door de HRJ georganiseerd wervingsexamen;
- een opleiding te volgen, onder ander over deontologie.

Plaatsvervangende magistraten die deze functie meer dan vijf jaar hebben uitgeoefend krijgen ook makkelijker toegang tot de selectieproeven om werkend magistraat te worden.

2. Versterking van de controlefunctie van de HRJ

Sinds 2000 zorgt de HRJ voor een betere werking van Justitie door zijn twee belangrijkste opdrachten uit te voeren: de selectie van magistraten enerzijds en de externe controle op het functioneren van de rechterlijke orde anderzijds.

Bovenvermelde wet heeft de actiemiddelen van de Verenigde Advies- en Onderzoekscommissie (hierna 'VAOC'), belast met deze controle binnen de HRJ, aanzienlijk versterkt.

De verzoeken om documenten en informatie die deze commissie aan de gerechtelijke autoriteiten richt, zijn voortaan dwingend. Indien een magistraat weigert mee te werken, heeft de commissie rechtstreeks toegang tot de tuchtrechtbank. Bij het uitvoeren van bijzondere onderzoeken en audits zal de VAOC voortaan niet alleen leden van de rechterlijke orde kunnen horen, maar ook elke persoon wiens getuigenis relevant is voor het onderzoek, indien nodig onder ede. In de toekomst zal de VAOC ook toegang hebben tot lopende gerechtelijke dossiers en dus kunnen optreden voordat deze worden afgesloten.

Dankzij deze substantiële wijzigingen kan de HRJ tijdig en dwingend optreden om structurele of persoonlijke disfuncties op te sporen en zijn rol beter vervullen, namelijk het vertrouwen van de burger te herstellen met strikte inachtneming van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en andere fundamentele beginselen, zoals het geheim van het onderzoek.

3. Deontologie

De HRJ is zich bewust van de belangrijke rol van de deontologie en heeft in 2012, in samenwerking met de Adviesraad van de Magistratuur, een Gids voor Magistraten opgesteld.

Deze gids is een verzameling van richtlijnen die niet verward mag worden met een tuchtcode. Ze heeft de ambitie om rechters op een positieve manier te begeleiden wanneer zij zich in een bepaalde situatie bevinden, door hen te herinneren aan de essentiële waarden en kwaliteiten waarvan de combinatie noodzakelijk is voor de uitoefening van het beroep van rechter.

Bovenvermelde wet heeft deze leidraad en de daarin opgenomen ethische principes ook een juridische verankering gegeven.

Voor het eerst wordt ook duidelijk gesteld dat alle categorieën van magistraten, met inbegrip van plaatsvervangers en niet-professionele rechters, zich eraan moeten houden. In de toekomst zullen zij een opleiding deontologie moeten volgen. Jaarlijks zal elke gerechtelijke entiteit in haar werkingsverslag de initiatieven moeten vermelden die zij heeft genomen om de naleving van de beginselen te verzekeren.

Na de goedkeuring van deze wet, was de GRECO verheugd over de aanzienlijke vooruitgang die België heeft geboekt op het vlak van preventie van corruptie van magistraten³. GRECO is een orgaan van de Raad van Europa en heeft ook de HRJ geprezen voor zijn inzet op dit gebied.

³ GRECO, Vierde evaluatiecyclus, Preventie van corruptie ten aanzien van parlementairen, rechters en procureurs, Tweede tussentijds conformiteitsverslag, België, aangenomen door de GRECO tijdens de 83ste plenaire vergadering (Straatsburg, 17-21 juni 2019). Beschikbaar op: https://justice.belgium.be/sites/default/files/downloads/2019-09-11_greco4201915-final-nl-belgique-2einterim-conf.pdf

3. | LOOPBAAN

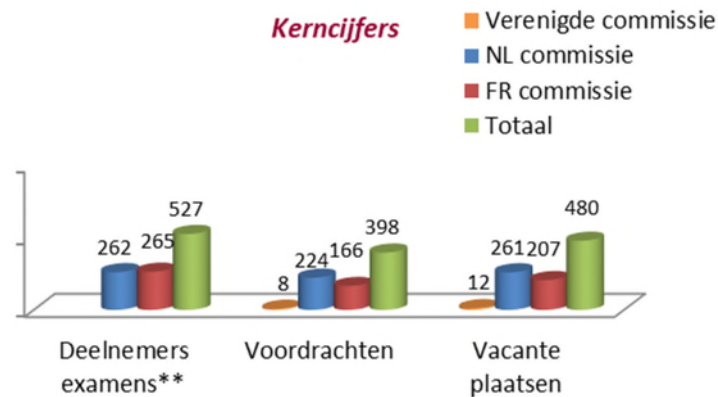
In België kan men in principe alleen beroepsmagistraat worden door te slagen voor een examen.

De enige uitzondering op deze regel is vervat in artikel 207, § 3, alinea 4 van het Gerechtelijk Wetboek. Dat bepaalt dat diegenen die beschikken over *“ten minste vijftien jaar nuttige beroepservaring die blijkt geeft van gespecialiseerde kennis van het economisch, financieel of marktenrecht”*, kunnen benoemd worden tot raadsheren in het hof van beroep te Brussel, die bij voorrang zitting nemen in het Marktenhof. Door een wetswijziging van 2016⁴ werd dus een vierde toegangsweg tot de magistratuur gecreëerd die niet afhankelijk is van het slagen voor een examen dat de Hoge Raad voor de Justitie organiseert.

Er zijn drie soorten examens: het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage, het examen inzake beroepsbekwaamheid en het mondelinge evaluatie-examen.

Deze examens worden ingericht door de Hoge Raad voor de Justitie. Wie voor een magistratenexamen geslaagd is en desgevallend de stage doorlopen heeft, wordt niet automatisch magistraat. Een laureaat moet wachten tot een vacante plaats verschijnt in het *Belgisch Staatsblad*. Vanaf dat moment heeft de laureaat twintig dagen om zich kandidaat te stellen. De Hoge Raad voor de Justitie kiest de meest geschikte kandidaat en draagt hem of haar voor aan de Koning voor een benoeming in een vacature van magistraat of een aanwijzing in een mandaat van korpschef.

Zoals in alle sectoren van de samenleving staat het belang van een goede (na)vorming voor magistraten buiten kijf. De Hoge Raad voor de Justitie bepaalt de algemene richtlijnen voor de gerechtelijke stage en de permanente opleiding van de magistraten. Sinds 2008 wordt de opleiding niet meer verzorgd door de Hoge Raad, maar door het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding (IGO).

** in 2019 werden twee sessies van het examen inzake beroepsbekwaamheid georganiseerd

⁴Wet van 25 december 2016 tot wijziging van de rechtspositie van de gedetineerden en van het toezicht op de gevangenen en houdende diverse bepalingen inzake justitie (BS van 30 december 2016).

3.1. EXAMENS

3.1.1. VERGELIJKEND TOELATINGSEXAMEN TOT DE GERECHTELIJKE STAGE

Het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage is bedoeld voor jonge juristen met weinig beroepservaring (minimum twee jaar juridische ervaring) die snel een loopbaan als magistraat willen beginnen. Dit is een onrechtstreekse toegangspoort tot de magistratuur omdat de geslaagden eerst nog met succes een stage moeten doorlopen, voor ze kunnen solliciteren voor een vacante plaats.

Aan het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage namen tijdens het gerechtelijk jaar 2019-2020 (oproep tot kandidaatstelling bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 9 september 2019)⁵ 67 Nederlandstalige kandidaten, 99 Franstalige kandidaten en 1 Duitstalige kandidaat deel.

17 Nederlandstalige kandidaten (of 25,4%) en 16 (of 16,0%) Franstalige kandidaten zijn geslaagd. In het *Belgisch Staatsblad* van 18 mei 2020 werd het aantal openstaande plaatsen voor gerechtelijk stagiairs met het oog op indiensttreding op 1 oktober 2020 bekendgemaakt: 24 Nederlandstalige plaatsen en 24 Franstalige plaatsen.

DEELNEMERS		PROFIEL GESLAAGDEN	
Aantal	167	Aantal	33
Man	17%	Man	21%
Vrouw	83%	Vrouw	79%
Gem. leeftijd	32 jaar	Gem. leeftijd	31 jaar
Balie-ervaring	71%	Balie-ervaring	67%

3.1.2. EXAMEN INZAKE BEROEPSBEKWAAMHEID

Het examen inzake beroepsbekwaamheid kan worden beschouwd als een 'rechtstreekse' toegang tot de magistratuur. Dit examen is bedoeld voor ervaren juristen (minimum vier jaar juridische ervaring). De laureaten moeten een beroepservaring van ten minste vijf jaar kunnen doen gelden om nuttig te kunnen solliciteren voor een plaats bij het Openbaar Ministerie, en tien jaar voor een plaats bij de zetel.

Wie slaagt in dit examen ontvangt een getuigschrift van beroepsbekwaamheid dat zeven jaar geldig is.

In 2019 werd het (Nederlandstalig en Franstalig) examen inzake beroepsbekwaamheid tweemaal georganiseerd (oproep tot kandidaatstelling in het *Belgisch Staatsblad* van 14 december 2018 en 26 april 2019).

Aantal deelnemers aan deze examens:

- 100 Nederlandstalige kandidaten voor de eerste sessie en 83 kandidaten voor de tweede sessie;
- 94 Franstalige kandidaten voor de eerste sessie en 61 kandidaten voor de tweede sessie;
- 1 Duitse kandidaat voor de eerste sessie en 1 kandidaat voor de tweede sessie.

Aantal laureaten:

- 14 Nederlandstalige laureaten voor de eerste sessie (of 14,00%) en 15 laureaten voor de tweede sessie (of 17,7%);
- 19 (of 20,0%) Franstalige laureaten voor de eerste sessie en 11 (of 17,7%) laureaten voor de tweede sessie.
- Geen Duitstalige laureaat.

⁵ De rangschikking van de laureaten werd gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 26 mei 2020.

Eerste sessie:

DEELNEMERS

Aantal	195
Man	33%
Vrouw	67%
Gem. leeftijd	39 jaar
Balie-ervaring	94%

PROFIEL GESLAAGDEN

Aantal	33
Man	39%
Vrouw	61%
Gem. leeftijd	38 jaar
Balie-ervaring	100%

Tweede sessie:

DEELNEMERS

Aantal	145
Man	34%
Vrouw	66%
Gem. leeftijd	39 jaar
Balie-ervaring	86%

PROFIEL GESLAAGDEN

Aantal	26
Man	35%
Vrouw	65%
Gem. leeftijd	37 jaar
Balie-ervaring	88%

3.1.3. MONDELING EVALUATIE-EXAMEN

Het mondelinge evaluatie-examen, dat gewoonlijk 'de derde toegangsweg' wordt genoemd, is bedoeld voor ervaren juristen.

Om te kunnen deelnemen moet men gedurende 20 jaar advocaat zijn geweest in hoofdberoep of minstens 15 jaar advocaat zijn geweest in hoofdberoep en minstens vijf jaar een functie hebben bekleed die een gedegen kennis van het recht vereist. Het mondelinge evaluatie-examen wordt tweemaal per jaar georganiseerd. De geslaagden kunnen zich gedurende drie jaar kandidaat stellen voor een vacante betrekking als magistraat, te rekenen vanaf de datum van de afgifte van hun machtiging.

Het aantal personen dat via deze weg tot de magistratuur kan toetreden, is per rechtsgebied beperkt tot 12%, naargelang het geval, van het totaal aantal vrederechters en rechters in de politierechtbank van het rechtsgebied van het hof van beroep (art. 187ter van het Gerechtelijk Wetboek), van het totaal aantal rechters bij de rechtbanken van eerste aanleg, de rechtbanken van koophandel en de arbeidsrechtbanken gelegen in het rechtsgebied van het hof van beroep of van het arbeidshof (art. 191ter van het Gerechtelijk Wetboek) of van het totaal aantal substituut-procureurs des Konings en substituut-arbeidsauditeurs van het rechtsgebied van het hof van beroep of van het arbeidshof (art. 194ter van het Gerechtelijk Wetboek).

In 2019 waren er 12 Nederlandstalige en 8 Franstalige deelnemers aan het mondelinge evaluatie-examen.

Er slaagden 1 Nederlandstalige kandidaat (hetzij een slaagpercentage van 8%) en 2 Franstalige kandidaten (hetzij een slaagpercentage van 25%).

DEELNEMERS

Aantal	20
Man	30%
Vrouw	70%
Gem. leeftijd	52 jaar
Balie-ervaring	27 jaren

PROFIEL GESLAAGDEN

Aantal	3
Man	33%
Vrouw	67%
Gem. leeftijd	53 jaar
Balie-ervaring	19 jaren

3.1.4. BELEID, EVOLUTIES EN PERSPECTIEVEN

Vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en examen inzake beroepsbekwaamheid

Het programma van het examen inzake beroepsbekwaamheid georganiseerd in 2018 werd bekrachtigd bij ministerieel besluit van 31 juli 2018, gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 5 september 2018. De programma's van het examen inzake beroepsbekwaamheid en van het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage voor het gerechtelijk jaar 2019-2020 werden bekrachtigd bij ministerieel besluit van 22 juli 2019, dat op 9 september 2019 in het *Belgisch Staatsblad* werd gepubliceerd.

In verband met die programma's benadrukken we de volgende punten:

- Sinds 2013 worden het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en het examen inzake beroepsbekwaamheid georganiseerd op een wijze die meer de nadruk legt op het **'kunnen'** van een kandidaat-magistraat, eerder dan op het 'kennen'. Deze examenvorm werd behouden voor de betrokken periode. Met de nieuwe examenvorm wordt onder meer gepeild naar het juridisch denkvermogen van de kandidaten, naar hun vermogen om een casus te analyseren en, rekening houdend met alle elementen die eigen zijn aan dat praktijkgeval, een (juridisch) correcte oplossing naar voren te schuiven die tevens een maatschappelijk effectieve oplossing is. Vanuit dit opzicht wordt van de kandidaten verwacht dat zij bij het formuleren van de (juridische) oplossing optimaal rekening houden met de specifieke en breed-maatschappelijke context die de casus kenmerkt.

De beide examens bestaan uit twee onderdelen, een schriftelijke proef en een mondelinge proef.

- **De psychologische testen**, die worden toevertrouwd aan externe experts, werden behouden in het kader van de examens inzake beroepsbekwaamheid in 2019 en het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage van de zittijd 2018-2019. Deze testen kunnen cognitief-analytische testen en/of een persoonlijkheidsvragenlijst omvatten. De resultaten van deze testen worden gevalideerd in het kader van een onderhoud met de kandidaat en worden vervolgens neergeschreven in een rapport met het oog op de mondelinge proef. De psychologische proeven zijn erop gericht om de examencommissie een beeld te verschaffen van bepaalde competenties waarover de kandidaten beschikken, dit in het licht van de vaardigheden die mogen verwacht worden van een magistraat (adequaat omgaan met macht, besluitvaardigheid, stressbestendigheid, enz.) en dienen dus ter voorbereiding van het mondelinge deel van het examen. De examenprogramma's bieden de juryleden de mogelijkheid om de resultaten van de psychologische proeven in aanmerking te nemen om de beslissing betreffende de kandidaat te motiveren.
- Sedert 2017 zijn de programma's voor het examen inzake beroepsbekwaamheid en het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage lichtjes gewijzigd wat het mondeling examengedeelte betreft. Het is tevens mogelijk om de kandidaten te bevragen over **'het statuut en de deontologie van de magistraten'**. Het aspect 'deontologie' werd ingevoerd om tegemoet te komen aan de aanbevelingen die de Groep van Staten tegen Corruptie (GRECO – Raad van Europa)⁶ had geformuleerd in het kader van de vierde evaluatiecyclus, gericht op de preventie van corruptie van parlementsleden, rechters en procureurs.
- Sinds de inwerkingtreding van de Potpourri V-wet⁷ is het aantal deelnames aan het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en aan het examen inzake beroepsbekwaamheid beperkt. Na vijf vruchteloze pogingen wordt een kandidaat uitgesloten van iedere verdere deelname. Het doel van deze maatregel is om beter voorbereide kandidaten voor de examens aan te trekken.

⁶ Zie hoger pagina 6.

⁷ Wet van 6 juli 2017 houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie (*Belgisch Staatsblad* van 24 juli 2017), in werking getreden op 3 augustus 2017.

Mondeling evaluatie-examen

We herinneren eraan dat in 2016, op voorstel van de Hoge Raad voor de Justitie, het examenprogramma van het mondelinge evaluatie-examen op twee punten werd gewijzigd:

- De kandidaat wordt bevraagd door twee verhoorgroepen (voorheen waren het er drie):
 - De eerste groep wordt gelast met het toetsen van de juridische kennis van de kandidaat, alsook van zijn analyse- en redeneervermogen;
 - Voorts wordt, met het oog op de vereenvoudiging van de procedures, een tweede verhoorgroep gelast met het globaal toetsen van de motivatie van de kandidaat, van de wijze waarop hij zijn toekomstige beroepsloopbaan ziet en van zijn vaardigheden om de functie van magistraat uit te oefenen⁸ (daar waar de vaardigheden vroeger apart werden beoordeeld door een derde groep).
- Om de gelijkvormigheid met het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en het examen inzake beroepsbekwaamheid te bewaken werd in de mogelijkheid voorzien om de kandidaat te onderwerpen aan psychologische proeven.

In 2017 werd het examenprogramma om voornoemde redenen (aanbevelingen GRECO) aangepast waardoor de kandidaten ook bevraagd worden over hun kennis van het 'statuut en de deontologie van de magistraat'. Het programma werd bekrachtigd bij ministerieel besluit van 11 juli 2017, gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 5 september 2017.

Sensibiliseren en informeren

De Hoge Raad voor de Justitie was opnieuw aanwezig op de **jobinfo beurzen** die de universiteiten voor de studenten rechten organiseren. Op die jobinfo beurzen kregen de aanwezigen informatie over de examens die de HRJ organiseert en over de loopbaanmogelijkheden binnen de magistratuur.

Zo kan bij potentiële kandidaten die anders misschien moeilijk kunnen worden bereikt, de interesse voor een loopbaan in de magistratuur gericht en prospectief worden gewekt. Burgers bewust maken van hun mogelijke toekomst binnen de magistratuur, is een investering die behouden moet blijven.

Net zoals de voorgaande jaren hebben de benoemingscommissies **algemene infosessies** georganiseerd voor de kandidaten die voor de examens zijn ingeschreven. Daarin werd vooral toelichting verschaft over de examenprogramma's, de concrete modaliteiten van de examens en over de verwachtingen van de jury's.

Opdat de kandidaten zich optimaal zouden kunnen voorbereiden, zijn **diverse documenten op de website van de HRJ** beschikbaar gesteld zoals PowerPointpresentaties van de infosessies, enkele goede examenkopijen van vorige jaren en een tijdsplanning van de examens zodat (potentiële) kandidaten ruimschoots op voorhand kunnen inschatten op welke tijdstippen zij zich dienen vrij te maken voor de diverse proeven.

Bovendien werd voor de kandidaten die dit wensten **feedbacksessies** gehouden met diverse leden van de examenjury's.

⁸ Met name: integriteit, besluitvaardigheid en vermogen tot synthese, collegialiteit en groepsgeest, empathie en sociabiliteit, stressbestendigheid, openheid van geest, engagement, uitdrukkingsvermogen, aanpassingsvermogen, zin voor samenwerking,...

Evoluties en vooruitzichten⁹

Het aantal inschrijvingen voor het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage 2019-2020 is *quasi* identiek aan dat van vorig jaar (226 inschrijvingen ten opzichte van 227 voor de zittijd 2018-2019, 258 voor de zittijd 2017-2018, 324 voor de zittijd 2016-2017, 382 voor de zittijd 2015-2016 en 463 voor de zittijd 2014-2015). Er is evenwel een sterke daling ten opzichte van de cijfers van 2014-2015.

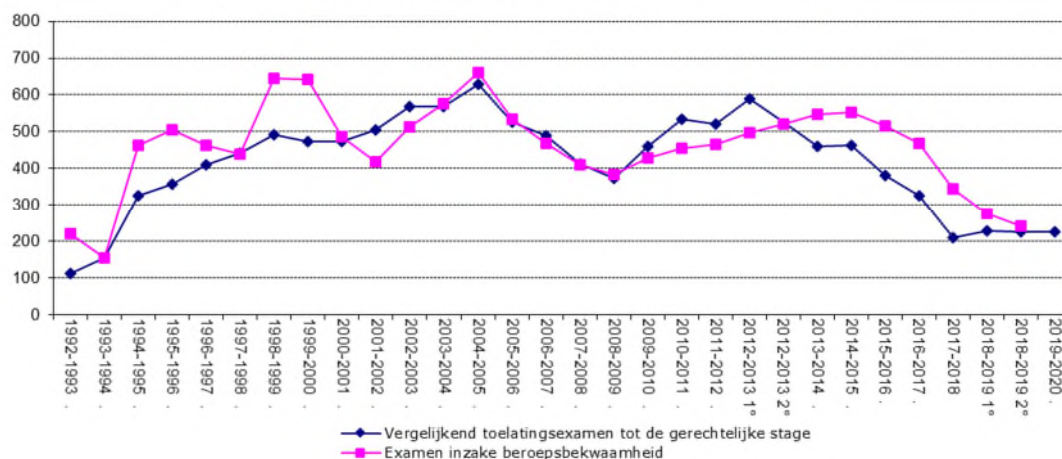
Het dalend aantal inschrijvingen voor het examen inzake beroepsbekwaamheid van de afgelopen jaren werd bevestigd (275 inschrijvingen voor de eerste zittijd 2019 en 242 inschrijvingen voor de eerste zittijd 2019, ten opzichte van 344 voor de zittijd 2018, ten opzichte van 471 voor de zittijd 2017, 519 voor de zittijd 2016 en 552 voor de zittijd 2015).

Omdat er geen verklaring was voor het sinds 2014 steevast dalend aantal inschrijvingen voor de examens, heeft de HRJ in 2018 in samenwerking met OVB en OBFG een **peiling**¹⁰ georganiseerd bij 500 advocaten om inzage te krijgen in dit duidelijke gebrek aan interesse voor de magistratuur. Uit deze peiling is gebleken dat advocaten, ondanks de daling van de afgelopen jaren, nog steeds sterk geïnteresseerd zijn, met een uitgesproken voorkeur voor de zittende magistratuur. Toch is het zo dat steeds minder advocaten de stap naar de magistratuur zetten. Zowel ten noorden als ten zuiden van het land verklaren advocaten dat het intellectuele aspect en de belangrijke maatschappelijke rol van de magistraat het beroep aantrekkelijk maakt. Toch volstaan die elementen niet om de negatievere indruk te compenseren die de advocaten hebben van de dagelijkse uitoefening van de functie en meer bepaald van de omgeving, de arbeidsvoorwaarden en de financiële voorwaarden. Ook de talrijke hervormingen van de rechterlijke organisatie (beheersautonomie, mobiliteit, ...) lijken hen af te schrikken.

Aangezien potentiële kandidaten hierdoor afgeschrikt worden, moeten alle actoren en beleidsmakers, inclusief natuurlijk en vooral politici, grondig nadenken over manieren om de magistratuur, essentiële functie voor de goede en correcte organisatie van onze democratie, opnieuw aantrekkelijk te maken voor veelbelovende profielen.

Zoals *supra* toegelicht heeft de HRJ al verschillende bewustmakings- en voorlichtingsacties gevoerd om nieuwe kandidaat-magistraten aan te trekken. Er moet worden nagegaan of er in de toekomst bijkomende maatregelen moeten worden getroffen om de communicatie met potentiële kandidaten te verbeteren.

Evolutie inschrijvingen toegang tot de magistratuur (NL + FR)

Het merendeel van de deelnemers komt van de balie, zowel voor het toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage (71%) als voor het examen inzake beroepsbekwaamheid (91%). Van de laureaten komt 42% van de balie voor het toelatingsexamen, terwijl het examen inzake beroepsbekwaamheid 95% advocaten aantrekt. De meeste deelnemers aan de examens zijn vrouwen (83% vrouwen tegenover 17% mannen voor het toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en 66% vrouwen tegenover 34% mannen voor het examen inzake beroepsbekwaamheid).

⁹ De cijfers weergegeven in dit onderdeel betreffen globale cijfers (Nederlandstalige + Franstalige kandidaten).

¹⁰ De volledige resultaten van de peiling zijn beschikbaar op de website van de HRJ: <http://www.csi.be/nl/content/persbericht-het-jeugdrecht-nog-uit-te-leggen-aan-de-burger>

Het aantal geslaagden is als volgt verdeeld: we zien 79% vrouwen en 21% mannen die geslaagd zijn voor het toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en 63% vrouwen en 37% mannen die geslaagd zijn voor het examen inzake beroepsbekwaamheid. Die tendens (vervrouwelijking) zien we ook op Europees niveau.

Voor het mondelinge evaluatie-examen (derde weg) werd volgende verhouding vastgesteld: 67% van de laureaten zijn mannen en 33% zijn vrouwen.

Modernisering van de examenprocedures

Sinds 2013 worden de schriftelijke proeven van de examens via **computer** afgenomen. Hiervoor wordt jaarlijks een specifiek budget vrijgemaakt, teneinde gebruik te kunnen maken van de infrastructuur van SELOR. De budgettaire impact hiervan is belangrijk en bedroeg ca. 43.000 euro voor de examens georganiseerd in 2019 (265 Frans- en Duitstalige¹¹ kandidaten en 262 Nederlandstalige kandidaten)¹². De samenstelling van de examendossiers en de verbetering van de examenkopijen blijft uiteraard een exclusieve bevoegdheid van de leden van de benoemings- en aanwijzingscommissies¹³. De overstap naar geïnformatiseerde proeven is een significante verbetering voor het comfort van de kandidaten en biedt ook voordelen voor de leden van de examenjury's.

Wij herinneren eraan dat de HRJ, na de wijziging van het koninklijk besluit van 21 september 2000¹⁴, een **vereenvoudigde en gemoderniseerde** inschrijvingsprocedure voor de examens heeft ingevoerd. De kandidaten dienen zich voortaan online in te schrijven via de website van de HRJ en kunnen er eveneens de vereiste documenten downloaden. De nieuwe procedure is in werking sinds september 2015.

Bovendien worden bepaalde documenten, zoals het diploma, na de inwerkingtreding van de zogenaamde 'only once-wet' in januari 2016¹⁵ niet meer opnieuw gevraagd indien zij reeds eerder werden overgemaakt.

3.2. BENOEMINGEN EN AANWIJZINGEN

3.2.1. INLEIDING

De benoemings- en aanwijzingscommissies van de HRJ dragen de magistraten voor die benoemd of 'aangewezen' (in het geval van korpschefs) worden door de Koning (lees: de minister van Justitie).

Na de dossiers te hebben onderzocht en de kandidaten te hebben gehoord, kan de commissie:

- ofwel een kandidaat voordragen, omdat zij met de vereiste tweederdemeerderheid van de uitgebrachte stemmen van oordeel is dat hij over de voor de functie vereiste kwaliteiten en competenties beschikt;
- ofwel geen enkele kandidaat voordragen (in welk geval de vacante plaats door de Federale Overheidsdienst Justitie automatisch opnieuw wordt bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*).

De voordracht wordt meegedeeld aan de minister van Justitie.

¹¹ 262 Franstalige- en 3 Duitstalige kandidaten.

¹² De kostprijs bedraagt +/- 80 euro per kandidaat.

¹³ Met uitzondering van de Duitstalige kandidaten, waarvan de examenkopij overeenkomstig artikel 259bis-10, § 2, van het Gerechtelijk Wetboek wordt verbeterd door een groep Duitstalige experts. Opgemerkt wordt dat, na de verbetering, de groep experts een rapport opmaakt ten behoeve van de examenjury, die soeverein is in zijn beoordeling in het kader van de deliberatie.

¹⁴ Koninklijk besluit van 23 augustus 2015 tot wijziging van het koninklijk besluit van 21 september 2000 tot vaststelling van de wijze en de voorwaarden voor de organisatie van het examen inzake beroepsbekwaamheid en van het vergelijkend examen voor toelating tot de gerechtelijke stage.

¹⁵ Wet van 5 mei 2014 houdende verankering van het principe van de unieke gegevensverzameling in de werking van de diensten en instanties die behoren tot of taken uitvoeren voor de overheid en tot vereenvoudiging en gelijkgeschakeling van elektronische en papieren formulieren.

Vervolgens kan de Koning:

- ofwel de keuze van de commissie 'bekrachten' door de kandidaat te benoemen;
- ofwel deze voordracht weigeren en zijn beslissing met redenen omkleeden (in welk geval het dossier opnieuw wordt bezorgd aan de commissie, die een nieuwe beslissing moet nemen);
- ofwel de beslissing niet nemen binnen de voorgeschreven termijn van 50 dagen na ontvangst van het proces-verbaal van voordracht; in dat geval beschikt de commissie over een termijn van 15 dagen om een aanmaning aan de Koning te betekenen; wanneer de Koning binnen 15 dagen na de betekening geen beslissing neemt, staat zijn weigering gelijk met een afwijzende beslissing waartegen beroep openstaat bij de Raad van State, en wordt de vacature opnieuw bekendgemaakt.

Voordrachten worden slechts uitzonderlijk geweigerd¹⁶.

We merken op dat voor een aantal in het *Belgisch Staatsblad* vacant verklaarde plaatsen geen enkele kandidatuur wordt ingediend. Deze plaatsen worden, soms meermaals, opnieuw gepubliceerd door de FOD Justitie.

De toelichting bij de activiteiten van de benoemings- en aanwijzingscommissies heeft enkel betrekking op de vacante plaatsen waarvoor kandidaturen worden ingediend en waarvoor de dossiers worden overgemaakt aan de bevoegde commissies.

	Aantal voordrachten (CND + BAC + VBAC) **	Aantal benoemingen of aanwijzingen (CND + BAC + VBAC) **	Weigeringen (CND + BAC + VBAC) **
2001	333	307	25
2002	316	308	25
2003	300	294	6
2004	247	245	1
2005	243	239	4
2006	298	293	5
2007	236	234	1
2008	225	225	0
2009	217	216	1
2010	239	232	6
2011	210	204	6
2012	248	244	4
2013	288	288	2
2014	349	348	4
2015	151	148	3
2016	232	230	2
2017	193	196	7
2018	229	229	0
2019	398	398	0

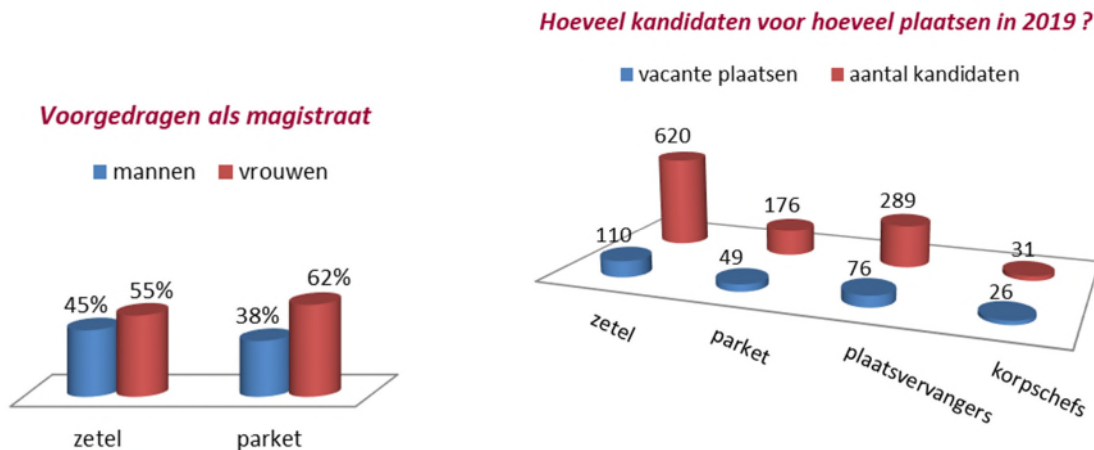
** CND: Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie (*commission de nomination et de désignation*)
 BAC: Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie
 VBAC: Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie

¹⁶ Cf. *infra* pagina's 18, 20 en 22.

3.2.2. KERNCIJFERS

De Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie (BAC)

De Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie heeft de dossiers van 1.116 kandidaten voor 261 vacant verklaarde plaatsen¹⁷ onderzocht, en heeft 224 voordrachten gedaan.

Voor 37 vacante plaatsen heeft de BAC geen enkele kandidaat voorgedragen.

Verschillende redenen kunnen worden aangevoerd voor deze beslissingen:

1. Alle kandidaten werden reeds voor een andere vacante plaats voorgedragen of werden recent op een andere plaats benoemd (23 plaatsen). Wanneer een kandidaat voor meerdere vacante betrekkingen solliciteert en hij reeds voor een van die betrekkingen werd voorgedragen maar nog niet werd benoemd, draagt de benoemingscommissie de betrokken kandidaat niet voor in andere vacante plaatsen, teneinde een coherent benoemingsbeleid te voeren. Het zou uiteraard weinig zinvol zijn om een kandidaat voor te dragen voor een vacante betrekking indien hij waarschijnlijk kort nadien in een andere functie wordt benoemd.
2. De kandidaat leek niet te beschikken over de vereiste vaardigheden en bekwaamheden voor de te begeven functie (10 plaatsen).
3. De kandidaat heeft de stavingstukken met betrekking tot zijn beroepservaring niet aan zijn dossier toegevoegd. Overeenkomstig artikel 287sexies, derde lid, van het Gerechtelijk wetboek, werd de kandidatuur onontvankelijk verklaard (1 plaats).
4. De enige nuttig voor te dragen kandidaat heeft zijn kandidatuur ingetrokken (2 plaatsen).
5. De enige nuttig voor te dragen kandidaat voldoet niet aan de taalvoorwaarde om in het aangezochte ambt te worden benoemd (1 plaats).

In de loop van het jaar 2019 werd geen enkele voordracht geweigerd door de Koning (lees: de minister van Justitie).

¹⁷ De statistieken die in deze rubriek worden weergegeven hebben enkel betrekking op de in het *Belgisch Staatsblad* vacant verklaarde plaatsen waarvoor zich kandidaten hebben aangemeld. De plaatsen waarvoor er geen kandidaten zijn worden niet noodzakelijk overgemaakt aan de HRJ en worden automatisch opnieuw gepubliceerd door de FOD Justitie.

1.116 KANDIDATEN

Mannen 42% Vrouwen 58%

BEROEPSERVARING:

35% magistraat, 12% gerechtelijk stagiair,
44% advocaat of 9% andere (jurist in de overheids-
of de privésector, bedrijfsjurist, parketjurist,
referendaris ...)

224 VOORGEDRAGEN KANDIDATEN

Mannen 49% Vrouwen 51%

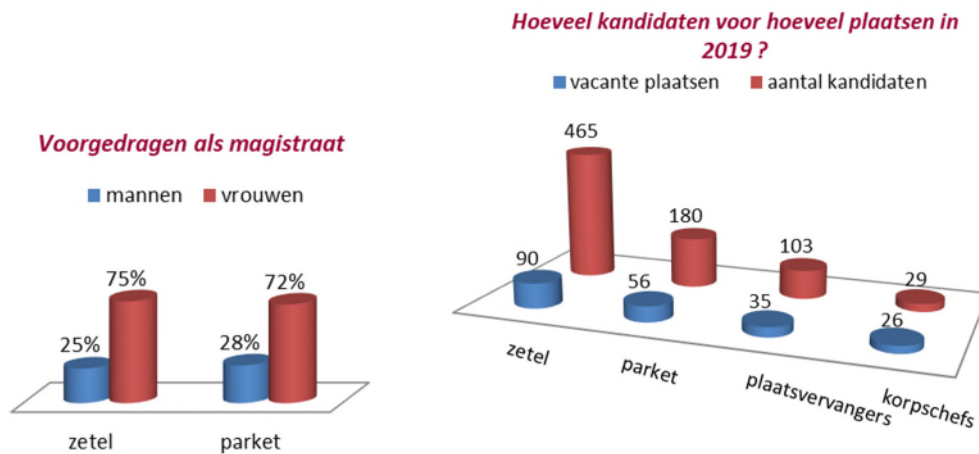
BEROEPSERVARING:

43% magistraat, 12% gerechtelijk stagiair, 38%
advocaat of 7% andere (jurist in de overheids- of de
privésector, bedrijfsjurist, parketjurist, referendaris
...)

De Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie (CND)

De Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie (CND) heeft de dossiers van 777 kandidaten voor 207 vacant verklaarde plaatsen¹⁸ onderzocht en heeft 166 voordrachten gedaan.

Voor 41 vacante plaatsen heeft de CND geen enkele kandidaat voorgedragen.

Daar zijn verscheidene redenen voor:

1. Alle kandidaten werden reeds voor een andere vacante plaats voorgedragen of werden recent op een andere plaats benoemd (12 plaatsen). Wanneer een kandidaat voor meerdere vacante betrekkingen solliciteert en hij reeds voor een van die betrekkingen werd voorgedragen maar nog niet werd benoemd, draagt de benoemingscommissie de betrokken kandidaat niet voor in andere vacante plaatsen, teneinde een coherent benoemingsbeleid te voeren. Het zou uiteraard weinig zinvol zijn om een kandidaat voor te dragen voor een vacante betrekking indien hij waarschijnlijk kort nadien in een andere functie wordt benoemd.
2. De kandidaat leek niet te beschikken over de vereiste vaardigheden en bekwaamheden voor de te begeven functie (21 plaatsen).
3. De kandidaat voldeed niet aan de benoemingsvoorwaarden (1 plaats).
4. De enige nuttig voor te dragen kandidaat heeft zijn kandidatuur ingetrokken (6 plaatsen).
5. Voor 1 plaats beschikte de kandidaat niet over een blanco strafregister (veroordeling tot een correctionele straf inzake verkeerszaken (art. 287quinquies, § 3, Ger.W.)¹⁹.

In de loop van het jaar 2019 werd geen enkele voordracht geweigerd door de Koning (lees: de minister van Justitie).

¹⁸ De statistieken die in deze rubriek worden weergegeven hebben enkel betrekking op de in het *Belgisch Staatsblad* vacant verklaarde plaatsen waarvoor zich kandidaten hebben aangemeld. De plaatsen waarvoor er geen kandidaten zijn worden niet noodzakelijk overgemaakt aan de HRJ en worden automatisch opnieuw gepubliceerd door de FOD Justitie.

¹⁹ Art. 287quinquies Ger.W.: uittreksel: “ (...) § 3. Voor de ambten, de functies en de bedieningen die in deze titel zijn bepaald moeten de betrokkenen een gedrag hebben dat in overeenstemming is met de eisen van de beoogde betrekking en de burgerlijke en politieke rechten genieten. De voorwaarde met betrekking tot het gedrag wordt bewezen door middel van een uittreksel uit het strafregister waaruit blijkt dat de kandidaat niet werd veroordeeld, zelfs niet met uitstel, bij een in kracht van gewijsde gegane veroordeling, tot enige correctionele of criminele straf, tenzij hij in eer en rechten hersteld is. Deze bepaling is van overeenkomstige toepassing op de personen die soortgelijke, in kracht van gewijsde gegane veroordelingen hebben ondergaan in het buitenland.”

777 KANDIDATEN

Mannen 34% Vrouwen 66%

BEROEPSERVARING:

42% magistraat, 22% gerechtelijk stagiair, 31% advocaat of 5% andere (jurist in de overheids- of de privésector, bedrijfsjurist, parketjurist, referendaris ...)

166 VOORGEDRAGEN KANDIDATEN

Mannen 38% Vrouwen 62%

BEROEPSERVARING:

51% magistraat, 17% gerechtelijk stagiair, 26% advocaat of 6% andere (jurist in de overheids- of de privésector, bedrijfsjurist, parketjurist, referendaris ...)

De Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie (VBAC)

De Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie (VBAC) bestaat uit de 14 Franstalige leden van de CND en de 14 Nederlandstalige leden van de BAC; ze volgt de pariteit magistraten/niet-magistraten. Ze is bevoegd om de programma's vast te leggen van het examen inzake beroepsbekwaamheid, van het toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en van het mondelinge evaluatie-examen, maar ook om, ten behoeve van het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding, de algemene richtlijnen voor de vorming van de magistraten en de gerechtelijke stage voor te bereiden.

De VBAC is ook bevoegd om kandidaten voor te dragen voor een benoeming in het gerechtelijk arrondissement Brussel, wanneer de wet vereist dat de kandidaat wettelijk tweetalig is (bijvoorbeeld voor de vrederechters), en voor de vacante plaatsen bij het federaal parket.

Sinds 12 september 2018 wordt de VBAC voor een periode van twee jaar voorgezeten door de voorzitter van de Franstalige commissie.

In 2019 is de VBAC 5 keer samengekomen om de dossiers van 16 kandidaten te onderzoeken voor 12 vacante plaatsen. Ze heeft 8 kandidaten voorgedragen.

Voor 4 vacante plaatsen heeft de VBAC geen enkele kandidaat voorgedragen.

Daar zijn verscheidene redenen voor:

1. In 3 gevallen betreffende Brusselse rechtbanken werd het mandaat van de korpschef niet verlengd²⁰.
2. De enige nuttig voor te dragen kandidaat voor 1 plaats van vrederechter heeft zijn kandidatuur ingetrokken.

In de loop van het jaar 2019 werd geen enkele voordracht van de VBAC geweigerd door de Koning (lees: de minister van Justitie).

Voortdurende verbetering van de selectieprocedure voor de kandidaat-korpschefs

Tijdens het gerechtelijk jaar 2018-2019 moeten de benoemings- en aanwijzingscommissies voorzien in de vervanging van de korpschefs van de rechtscolleges en van de parketten/auditoraten en zich uitspreken over de vragen tot verlenging van de mandaten van korpschefs die hierom verzoeken.

De wens om de selectieprocedure voor magistraten te verbeteren en de aanwerving van korpschefs verder te professionaliseren is een prioritaire doelstelling van het *Krokusplan* van de Hoge Raad voor de Justitie en rechtvaardigt de maatregelen die de Raad hiertoe heeft getroffen.

Het gaat onder meer om het verfijnen van de selectieprocedure voor korpschefs om er zeker van te zijn dat zij niet alleen de moderne managementbeginselen van een organisatie uitstekend beheersen maar ook dat ze in staat zijn een beleidsplan vanuit het menselijke aspect ervan ten uitvoer te brengen.

De benoemings- en aanwijzingscommissies hebben zo beslist de door de kandidaat-korpschefs ingediende beleidsplannen en het document 'Situatieschets en toekomstperspectieven', dat moet worden overgemaakt door de kandidaat ter gelegenheid van zijn vraag tot verlenging, te analyseren aan de hand van het model van interne beheersing INTOSAI. De benoemingscommissies kunnen voor die analyse steunen op de expertise inzake interne controle en audittechnieken van de leden van de auditcel van de HRJ.

Verder werden psychologische tests en situatiescenario's ingevoerd om na te gaan of de kandidaat-korpschef op grond van zijn persoonlijkheid in staat is een gerechtelijke entiteit te leiden op een wijze die de leden van deze organisatie respecteert en motiveert.

²⁰ Het gaat om de volgende mandaten: voorzitter van de Franstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel, voorzitter van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg Brussel en voorzitter van de Nederlandstalige arbeidsrechtbank Brussel.

Deze verschillende nieuwigheden in de selectieprocedure van de korpschefs zijn van toepassing voor alle vacante plaatsen van korpschef die vanaf 10 juli 2018 in het *Belgisch Staatsblad* werden gepubliceerd en voor elke vraag tot verlenging van het mandaat van korpschef die door de benoemings- en aanwijzingscommissies moet worden onderzocht vanaf 1 september 2018.

Met het oog op transparantie en gelijke behandeling tussen de kandidaten heeft de HRJ twee informatiesessies georganiseerd (19 september en 10 oktober 2018) om de nieuwe procedures voor te stellen en eventuele vragen te beantwoorden.

Verlengingen en nieuwe aanwijzingen van korpschefs

Tussen 1 september 2018 en 31 december 2019 hebben de benoemings- en aanwijzingscommissies **32** vragen voor de verlenging van een mandaat onderzocht en de kandidaturen voor **38** vacante plaatsen van korpschefs behandeld.

Onderstaande tabel bevat de activiteiten van elke commissie in beide domeinen:

Korpschefs	Aantal plaatsen	Aantal voordrachten	Aantal niet-voordrachten
AANWIJZINGEN	38	32	6
BAC	18	15	3
CND	15	12	3
VBAC/CNDR	5	5	0
VERLENGINGEN	32	27	5
BAC	12	10	2
CND	15	15	0
VBAC/CNDR	5	2	3
Algemeen totaal	70	59	11

De standaardprofielen voor de korpschefs

De benoemings- en aanwijzingscommissies dienen met het oog op de voordracht van de kandidaten voor een mandaat van korpschef, niet enkel de *bekwaamheid* en de *geschiktheid*²¹ van de kandidaten te evalueren, maar moeten ook nagaan of ze voldoen aan de criteria die zijn bepaald door de *standaardprofielen voor de functies van korpschef*. Overeenkomstig artikel 259bis-13 van het Gerechtelijk Wetboek worden de standaardprofielen voorbereid door de Verenigde advies- en onderzoekscommissie. De standaardprofielen worden binnen een maand na goedkeuring door de algemene vergadering van de HRJ bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*.

De eerste standaardprofielen werden op 16 september 2000 in het *Belgisch Staatsblad* gepubliceerd.

Vanaf 2014 heeft de HRJ, in het licht van de verschillende hervormingen van het gerechtelijk landschap en vooral van de omvorming van de gerechtelijke arrondissementen, nieuwe standaardprofielen opgesteld om die van 2000 te vervangen²². Deze nieuwe profielen leggen meer de nadruk op het managementaspect van de functie van korpschef. Zij werden voorbereid en gepubliceerd in verschillende stadia (eindigend in 2017), met name:

- het standaardprofiel voor de functie van voorzitter van de vrederechters en rechters in de politierechtbank, dat op 28 januari 2014 in het *Belgisch Staatsblad* werd bekendgemaakt;
- de standaardprofielen voor de functies van voorzitter van een rechtbank van eerste aanleg, van voorzitter van een rechtbank van koophandel (thans ondernemingsrechtbank), van voorzitter van een arbeidsrechtbank, van procureur des Konings en van arbeidsauditeur, die op 6 november 2015 werden bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*.

²¹ Art. 259quater, § 3, tweede lid van het Gerechtelijk Wetboek, met verwijzing naar art. 259ter, § 4, van hetzelfde wetboek (zie vooral het tiende lid).

²² Zie ook het koninklijk besluit van 29 juni 2015 tot wijziging van het koninklijk besluit van 15 maart 2000 tot vastlegging van de categorieën van standaardprofielen (BS 10 juli 2015).

- de standaardprofielen voor de functies van eerste voorzitter van het hof van beroep, eerste voorzitter van het arbeidshof, procureur-generaal in het hof van beroep en federaal procureur, die op 8 augustus 2016 werden gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*;
- de standaardprofielen voor de functies van eerste voorzitter van het Hof van Cassatie en van Procureur-Generaal bij het Hof van Cassatie, die op 27 februari 2017 werden gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*.

Elk standaardprofiel vermeldt de voorwaarden waaraan de kandidaat-korpschefs idealiter moeten voldoen.

De verschillende profielen worden volgens dezelfde structuur voorgesteld:

1. Identificatiegegevens (functiebenaming, organisatie, dienst)
2. Doel van de functie
3. Kernresultaatsgebieden
4. Netwerkelementen (van wie krijgt de functie informatie, welke informatie verkrijgt ze, onder welke vorm, aan wie wordt de informatie aangeleverd enz.)
5. Situering met organogram
6. Positionering (toezicht, leiding)
7. Autonomie
8. Impact (werkbudget)
9. Technische expertise
10. Innovatie
11. Specifieke invulling van de functie (geen permanent resultaatgebied)
12. Competentieprofiel (omgaan met informatie, omgaan met taken, omgaan met medewerkers, omgaan met relaties, omgaan met het eigen functioneren; kerncompetenties, met name: in team werken, servicegericht handelen, betrouwbaarheid tonen, zichzelf ontwikkelen, objectieven behalen).

Voordrachten in 2019 (BAC, CND en VBAC)

(*) De vacatures die in het *Belgisch Staatsblad* zijn bekendgemaakt en geen kandidatuur hebben ontvangen, zijn niet in de onderstaande tabel opgenomen. Deze vacatures worden automatisch opnieuw door de FOD Justitie bekendgemaakt.

Type vacatures	Aantal vacante plaatsen (*)	Aantal kandidaten	Aantal kandidaten dat werd gehoord	Aantal voordrachten	Aantal weigeringen	Aantal benoemingen en aanwijzingen
Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg	11	18	17	9	0	9
Voorzitter van de arbeidsrechtbank	9	10	10	8	0	8
Voorzitter van de ondernemingsrechtbank	5	5	5	5	0	5
Voorzitter van de vrederechters en de rechters in de politierechtbank	6	6	6	4	0	4
Eerste Voorzitter van het hof van beroep	2	3	3	2	0	2

Type vacatures	Aantal vacante plaatsen (*)	Aantal kandidaten	Aantal kandidaten dat werd gehoord	Aantal voordrachten	Aantal weigeringen	Aantal benoemingen en aanwijzingen
Eerste Voorzitter van het arbeidshof	4	4	4	3	0	3
Procureur des Konings	14	17	17	13	0	13
Arbeidsauditeur	8	9	9	4	0	4
Procureur-generaal in het hof van beroep	2	2	2	2	0	2
Federaal magistraat	1	1	1	1	0	1
Rechter in de rechtbank van eerste aanleg	81	607	501	71	0	71
Rechter gespecialiseerd in strafzaken in fiscale aangelegenheden in de rechtbank van eerste aanleg	1	1	1	1	0	1
Rechter in de arbeidsrechtbank	20	56	48	18	0	18
Rechter in de ondernemingsrechtbank	9	25	24	8	0	8
Vrederechter	14	33	30	12	0	12
Politierechter	23	84	69	18	0	18
Raadsheer in het hof van beroep	37	214	121	32	0	32
Raadsheer in het arbeidshof	11	39	36	10	0	10
Raadsheer in het Hof van Cassatie	5	26	24	5	0	5
Substituut-procureur des Konings	74	290	219	62	0	62
Substituut-procureur des Konings gespecialiseerd in fiscale aangelegenheden	4	7	7	4	0	4
Substituut-arbeidsauditeur	9	14	13	8	0	8
Substituut-procureur-generaal in het hof van beroep	12	26	25	12	0	12
Substituut-generaal bij het arbeidshof	2	3	3	2	0	2
Federaal magistraat	1	1	1	1	0	1

Type vacatures	Aantal vacante plaatsen (*)	Aantal kandidaten	Aantal kandidaten dat werd gehoord	Aantal voordrachten	Aantal weigeringen	Aantal benoemingen en aanwijzingen
Advocaat-generaal in het Hof van Cassatie	4	16	16	4	0	4
Plaatsvervangend rechter in het vredegerecht	84	273	246	53	0	53
Plaatsvervangend rechter in de politierechtbank	25	115	109	24	0	24
Plaatsvervangend magistraat in de rechtbank van eerste aanleg	2	4	4	2	0	2
Totaal	480	1909	1571	398	0	398

NB: De bovenstaande tabel vermeldt plaatsen die werden behandeld door de benoemings- en aanwijzingscommissies gedurende het jaar 2019 (plaatsen deels in 2018 en deels in 2019 gepubliceerd).

3.2.3. TENDENSEN EN EVOLUTIES

Evolutie van de vacante plaatsen in 2019²³.

In 2019 werd een totaal van **584** vacante plaatsen gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*, met name:

- **345** vacante plaatsen voor effectieve magistraten (8 publicaties in het *Belgisch Staatsblad*²⁴);
- **239** vacante plaatsen voor plaatsvervangende rechters/raadsheren (2 publicaties in het *Belgisch Staatsblad*²⁵).

Niet alle 584 gepubliceerde plaatsen resulteerden in een uiteindelijke benoeming. Immers, voor vele vacante plaatsen worden geen kandidaturen ingediend en die plaatsen worden stelselmatig opnieuw gepubliceerd zonder ooit ingevuld te worden (bij gebrek aan kandidaten).

Aldus werd geen enkele kandidatuur ingediend voor 196 van de 584 plaatsen die in 2018 vacant werden verklaard. De verdeling is als volgt:

- Voor 68 van de 345 plaatsen voor effectieve magistraten werd geen enkele kandidatuur ingediend;

<u>CND</u> : 172 plaatsen vacant verklaard	→ 33 plaatsen zonder kandidaten
<u>BAC</u> : 155 plaatsen vacant verklaard	→ 26 plaatsen zonder kandidaten
<u>VBAC</u> : 18 plaatsen vacant verklaard	→ 9 plaatsen zonder kandidaten

²³ De hiernavolgende toelichtingen hebben geen betrekking op de vacante plaatsen van rechters in sociale zaken, rechters in handelszaken en rechters en assessoren in strafuitvoeringszaken, waarvoor de HRJ niet tussenkomt in de benoemingsprocedure.

²⁴ BS van 28 februari, 12 april, 26 april, 22 mei, 27 september, 11 oktober, 6 december et 20 december 2019.

²⁵ BS van 28 februari en 23 augustus 2019.

- Voor 128 van de 239 plaatsen voor plaatsvervangende rechters en raadsheren werd geen enkele kandidatuur ingediend;

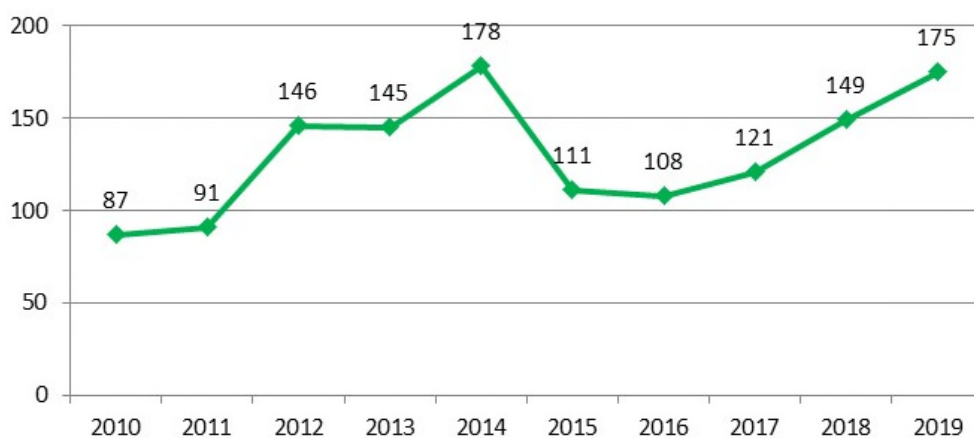
<u>CND</u> : 93 plaatsen vacant verklaard	→ 59 plaatsen zonder kandidaten
<u>BAC</u> : 90 plaatsen vacant verklaard	→ 14 plaatsen zonder kandidaten
<u>VBAC</u> : 56 plaatsen vacant verklaard	→ 55 plaatsen zonder kandidaten

De hiernavolgende grafieken geven de evolutie van de vacante plaatsen weer sinds 2010, eerst voor de zetel (met uitzondering van de korpschefs en de plaatsvervangende rechters en raadsheren) en vervolgens voor het Openbaar Ministerie (met uitzondering van de korpschefs):

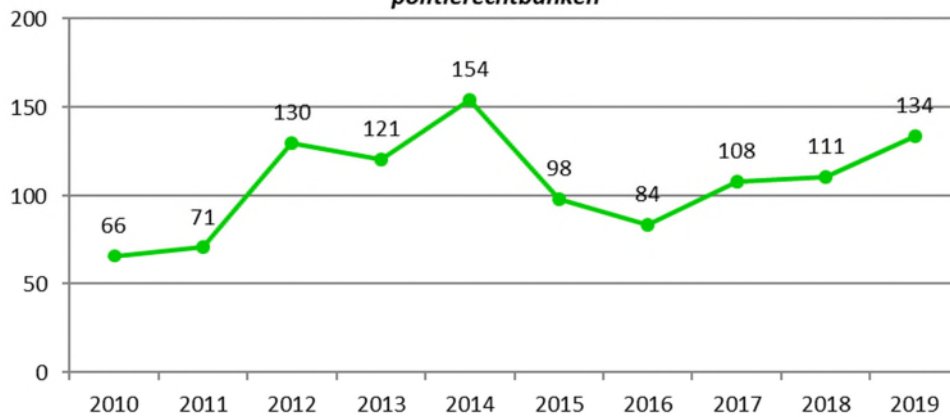
➤ **ZETEL (met uitzondering van de korpschefs en de plaatsvervangende rechters en raadsheren)**

Ten opzichte van het jaar 2018 stellen we voor het jaar 2019 een algemene stijging vast van het aantal vacante plaatsen voor de zetel (2019: + 26 gepubliceerde plaatsen). De stijging geldt hoofdzakelijk voor de categorie rechters in rechtbanken van eerste aanleg, ondernemings- en arbeidsrechtbanken, alsook vrederechters en politierechtbanken (2018: 111 gepubliceerde plaatsen – 2019: 134 gepubliceerde plaatsen):

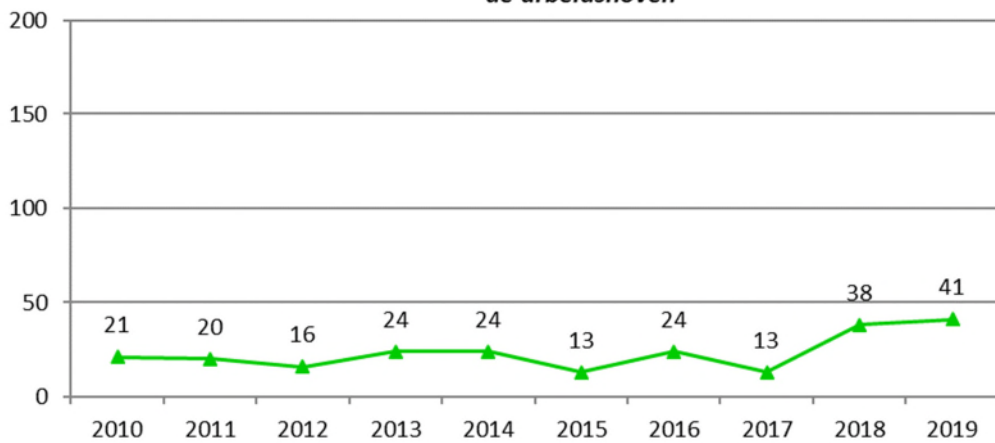
Totaal aantal plaatsen gepubliceerd voor de zetel

Plaatsen gepubliceerd voor de rechtbanken van eerste aanleg, de ondernemingsrechtbanken en arbeidsrechtbanken, vrederegerechten en politierechtbanken

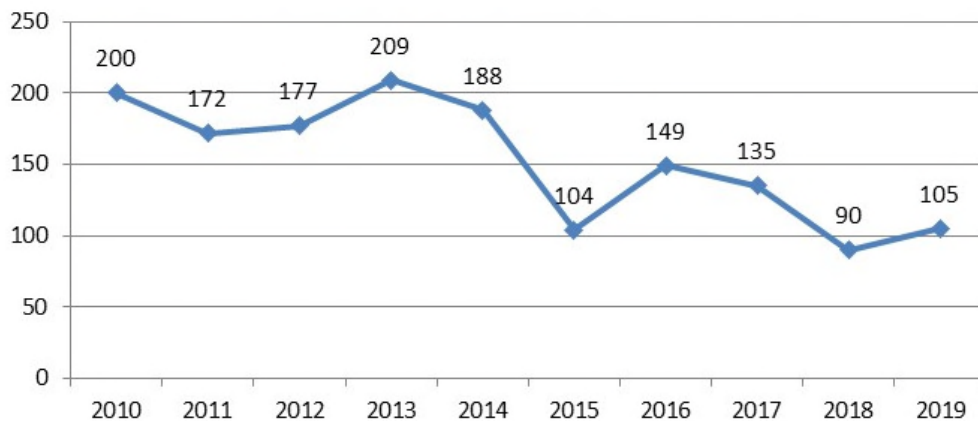
Plaatsen gepubliceerd voor het Hof van Cassatie, de hoven van beroep en de arbeidshoven

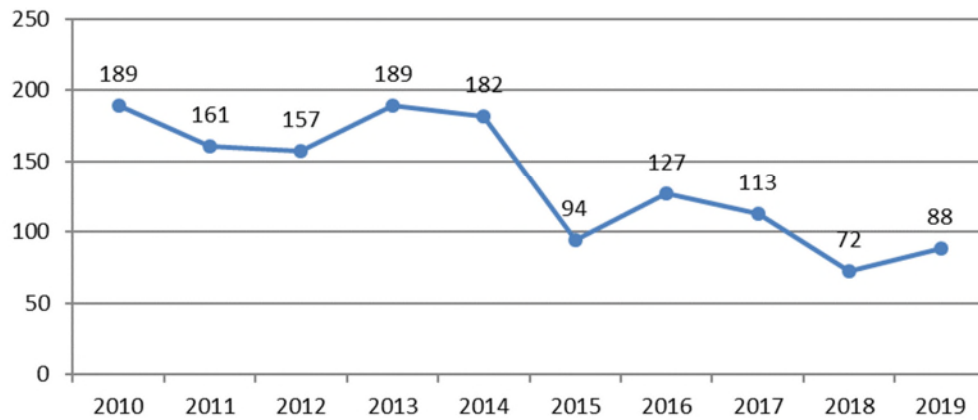
➤ **OPENBAAR MINISTERIE (met uitzondering van de korpschefs)**

Ten opzichte van het jaar 2018 stellen we voor het jaar 2019 een stijging vast van het aantal gepubliceerde vacante plaatsen, vooral voor de parketten en arbeidsauditoraten (2018: 72 gepubliceerde plaatsen – 2019: 88 gepubliceerde plaatsen):

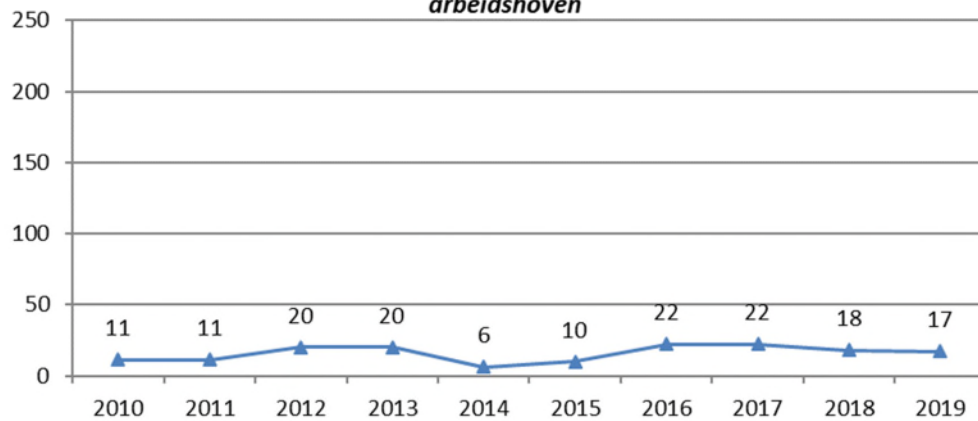
Totaal aantal plaatsen gepubliceerd voor het openbaar ministerie

Plaatsen voor de parketten en arbeidsauditoraten

Plaatsen gepubliceerd voor het Hof van Cassatie, het federaal parket, de parketten-generaal/auditoraten-generaal, hoven van beroep en arbeidshoven

➤ PLAATSVERVANGENDE MAGISTRATEN

De hiernavolgende grafiek geeft de evolutie weer van het aantal vacante plaatsen van plaatsvervangende rechters en raadsheren sinds 2010. Het aantal publicaties schommelt sterk van jaar tot jaar: 239 gepubliceerde plaatsen in 2019²⁶, tegen 57 gepubliceerde plaatsen in 2018. De HRJ kent het beleid ter zake niet.

²⁶ Die 239 vacante plaatsen werden in het *Belgisch Staatsblad* van 28 februari en 23 augustus 2019 gepubliceerd.

De magistraat van de zetel

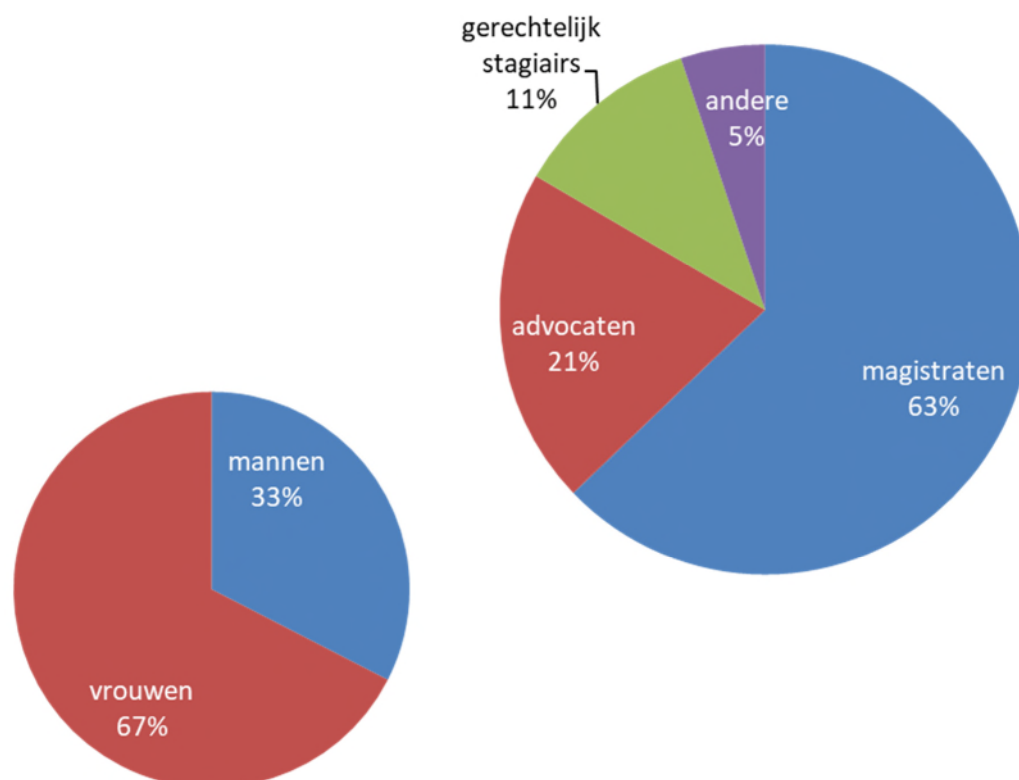
De **Nederlandstalige** benoemings- en aanwijzingscommissie stelt een daling vast van het aantal kandidaten voor een *effectieve* plaats binnen de zittende magistratuur, in tegenstelling tot de voorbije jaren. Zo waren er in 2019 geen kandidaten voor 20 vacante plaatsen (17 plaatsen voor rechter in de rechtbank van eerste aanleg, de arbeidsrechtbank en de ondernemingsrechtbank, 1 plaats voor vrederechter, 1 plaats voor rechter in de politierechtbank en 1 plaats voor raadsheer). Dit bedraagt ongeveer een vijfde van de in 2019 in te vullen vacatures. Voor 14 plaatsen van *plaatsvervangend* rechter (9 plaatsen voor plaatsvervangend vrederechter en 5 plaatsen voor plaatsvervangend rechter in de politierechtbank) werden geen kandidaturen ingediend. We herinneren eraan dat vacante plaatsen waarvoor zich geen kandidaten aandienen op regelmatige basis opnieuw worden gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*, hetgeen deze statistieken in zekere zin aandikt.

De **Franstalige** commissie heeft enkele plaatsen van *effectief* magistraat niet kunnen invullen door een gebrek aan voldoende kandidaten: 1 plaats voor raadsheer in het hof van beroep, 5 plaatsen voor rechters in de rechtbank van eerste aanleg en 1 plaats voor vrederechter. Voor het overige werd voor 59 plaatsen van *plaatsvervangend* rechter (meer bepaald 38 plaatsen van *plaatsvervangend* vrederechter en 21 plaatsen van *plaatsvervangend* rechter in de politierechtbank) geen kandidatuur ingediend. Hier geldt eveneens de hierboven vermelde nuancering van die cijfers.

De **Verenigde** commissie moet meerdere plaatsen van (*effectief* en *plaatsvervangend*) tweetalig vrederechter in het gerechtelijk arrondissement Brussel regelmatig opnieuw laten publiceren in het *Belgisch Staatsblad* door een gebrek aan kandidaten.

Het aantal **vrouwelijke** (67%) en **mannelijke** kandidaten (33%) voor de zetel was min of meer gelijk ten opzichte van de voorgaande jaren.

De voorgedragen kandidaten zijn afkomstig uit verschillende **beroepsmilieus**: 63% is reeds magistraat, 21% is afkomstig van de balie, 11% was gerechtelijk stagiair en 5% bekleedde andere juridische functies (bv. jurist in de overheidssector of in de privésector, parketjurist, referendaris ...).

De parketmagistraat

Voor de **Franstalige** commissie houdt het probleem van het **tekort** aan kandidaten voor sommige vacatures (zowel eentalig als tweetalig) in de parketten aan. De commissie werd opnieuw geconfronteerd met een aantal in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakte vacatures waarvoor geen enkele kandidatuur werd ingediend. De FOD Justitie heeft deze plaatsen bijgevolg opnieuw in het *Belgisch Staatsblad* bekendgemaakt. Meerdere plaatsen van substituut-procureur des Konings en van substituut-arbeidsauditeur werden ge(her)publiceerd.

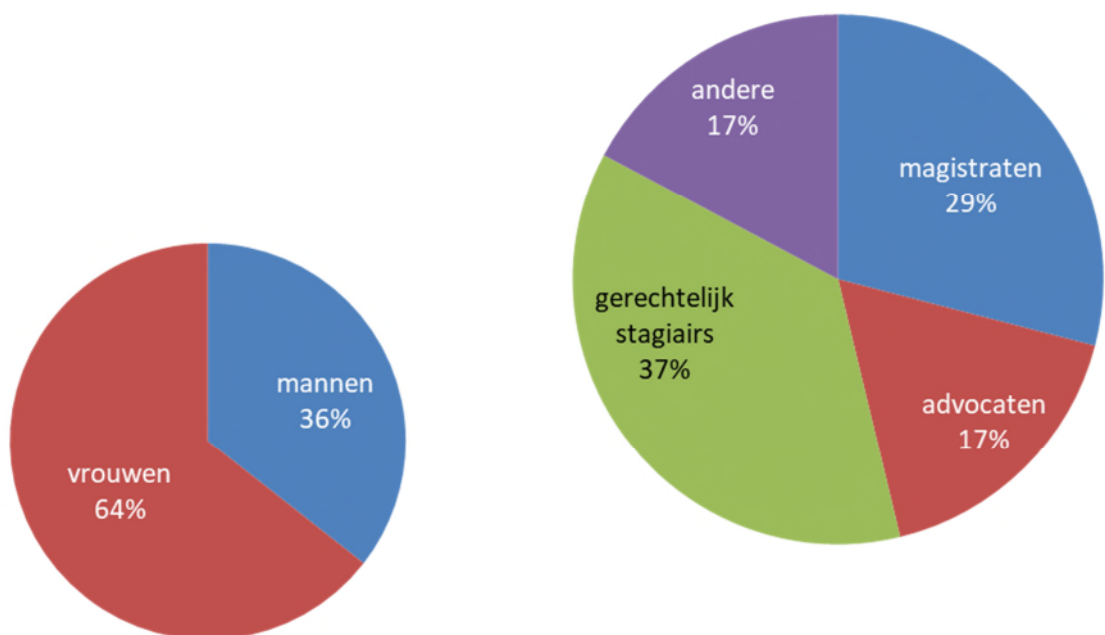
De **Nederlandstalige** commissie stelt nog steeds een afdoende belangstelling voor het parket vast. Toch werden geen kandidaturen ingediend voor 6 vacante plaatsen (1 plaats van substituut-arbeidsauditeur, 4 plaatsen van substituut-procureur des Konings en 1 plaats van substituut-procureur-generaal). Dit bedraagt ongeveer 14% van de in 2019 in te vullen vacatures.

De Nederlandstalige en Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissies hebben beslist om een tweede examen inzake beroepsbekwaamheid te organiseren in het tweede semester van 2019 om de wervingsreserve zoveel als mogelijk opnieuw aan te vullen. De oproep tot kandidaten is gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 26 april 2019.

Rekening houdend met de huidige situatie blijven de benoemings- en aanwijzingscommissies overtuigd van de noodzaak om het imago van de parketten ten aanzien van de kandidaat-magistraten verder te verbeteren. Daarbij moet de nadruk worden gelegd op het belang, de verantwoordelijkheid en het dynamische karakter van de functie van een parketmagistraat.

Het groter aantal **vrouwelijke** kandidaten dan **mannelijke** kandidaten dient te worden aangestipt, met name 64% vrouwen ten opzichte van 36% mannen. Dit gegeven moet worden gekoppeld aan het aantal deelnemers aan het vergelijkend toelatingsexamen tot de gerechtelijke stage en aan het examen inzake beroepsbekwaamheid, waaraan telkens een groter aantal vrouwen dan mannen heeft deelgenomen.

De voorgedragen kandidaten voor de parketten hebben uiteenlopende **professionele achtergronden**: 29% was reeds magistraat, 17% kwam uit de advocatuur, 37% was gerechtelijk stagiair en 17% vervulde andere juridische functies (bv. jurist in de overheidssector of in de privésector, parketjurist, referendaris ...).

Beroepen bij de Raad van State

Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie

Er werden in 2019 geen beroepen ingediend met betrekking tot de voordrachten die in dat jaar werden gedaan door de Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie.

In 2019 heeft de Raad van State uitspraak gedaan over een beroep tot nietigverklaring dat reeds voordien, meer bepaald in 2015, werd ingediend. Zo wordt het koninklijk besluit van 27 oktober 2015 waarbij Raf Van Ransbeeck wordt benoemd tot directeur van het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding vernietigd bij arrest nr. 245.182 van 16 juli 2019.

Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie

- **Beroepen** ingediend tegen voordrachten die de Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie in 2019 heeft gedaan:
 - *Aanwijzingen in het mandaat van korpschef:*
 - een kandidaat heeft een beroep tot nietigverklaring ingediend tegen het koninklijk besluit houdende de aanwijzing van een kandidaat voor het mandaat van voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg van Luik. De Raad van State heeft zich nog niet uitgesproken over dit beroep.
 - een kandidaat heeft een vordering tot schorsing en een beroep tot nietigverklaring ingediend tegen de beslissing van de Hoge Raad voor de Justitie om hem niet voor te dragen voor het mandaat van eerste voorzitter van het arbeidshof van Bergen en tegen de beslissing van de minister van Justitie om voornoemde Hoge Raad niet in gebreke te stellen om een kandidaat voor dit mandaat voor te dragen. De Raad van State heeft de vordering tot schorsing verworpen en heeft zich nog niet uitgesproken over het beroep tot nietigverklaring.
 - *Benoemingen:*
Nihil.
- Door de Raad van State in 2019 genomen **beslissingen** over voordrachten die de Franstalige benoemings- en aanwijzingscommissie heeft gedaan vóór 2019:
Nihil.
- **Beroepen** met betrekking tot de examens:
Nihil.

Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie

- **Beroepen** ingediend tegen beslissingen die de Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie in 2019 heeft genomen:
 - *Aanwijzingen in het mandaat van korpschef:*
Nihil.
 - *Benoemingen:*
Nihil.
- Door de Raad van State in 2019 genomen **beslissingen** over voordrachten die de Nederlandstalige benoemings- en aanwijzingscommissie gedaan heeft vóór 2019:
 - *De Raad van State verleent in de arresten 245.002, 245.003 en 245.004 van 27 juni 2019 akte van de afstand van de verzoekende partij. Het gaat om drie afzonderlijke beroepen tot nietigverklaring ingesteld door dezelfde verzoekende partij in 2018, ten eerste tegen het koninklijk besluit houdende*

de benoeming van een kandidaat tot rechter in de rechtbank van eerste aanleg Leuven, ten tweede tegen het koninklijk besluit houdende de benoeming van een kandidaat tot rechter in de rechtbank van eerste aanleg Oost-Vlaanderen en ten derde tegen het koninklijk besluit houdende de benoeming van een kandidaat tot rechter in de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen.

- *De Raad van State vernietigt in arrest nr. 245.565 van 30 september 2019 het koninklijk besluit van 22 december 2016 waarbij Pol Van Iseghem wordt aangewezen voor het mandaat van voorzitter van de rechtbank van koophandel, thans ondernemingsrechtbank, Gent voor een termijn van vijf jaar.*
- **Beroepen** met betrekking tot de examens:
 - *Nihil.*

3.2.4. BELEID EN AANBEVELINGEN

Sinds de oprichting van de Hoge Raad voor de Justitie hebben de benoemings- en aanwijzingscommissies hun plaats in het institutionele landschap ten volle bevestigd. In het kader van de motivering van de voordrachten van kandidaten voor vacante plaatsen in de magistratuur leggen de benoemings- en aanwijzingscommissies de kwaliteitseisen voor de vergelijking van de profielen, de objectiviteit en de juridische juistheid erg hoog. Deze commissies nemen de wet en de rechtspraak van de Raad van State daarbij als leidraad. De benoemings- en aanwijzingscommissies trachten in de mate van het mogelijke een positieve motiveringsstijl te hanteren. Die gaat uit van de kwaliteiten van de meest geschikte en meest bekwame kandidaat, en maakt een vergelijking met de niet-voorgedragen kandidaten, in functie van de motieven die doorslaggevend waren voor de keuze van de voorgedragen kandidaat. Door te blijven waken over de kwaliteit van de voordracht van de kandidaten, trachten de benoemings- en aanwijzingscommissies de hoge verwachtingen in te lossen.

De benoemings- en aanwijzingscommissies hebben er enkele jaren geleden uitdrukkelijk voor gekozen alle kandidaten ambtshalve te horen, hoewel artikel 259ter, § 4, van het Gerechtelijk Wetboek in de mogelijkheid voorziet om enkel de kandidaten te horen die tijdig hierom verzoeken²⁷. De beslissing om alle kandidaten te horen, werd genomen om een weloverwogen en objectieve afweging tussen kandidaten te kunnen maken en niet enkel op de dossierstukken te beslissen.

Gerechtelijke stagiairs

1. De benoemings- en aanwijzingscommissies betreuren nog steeds het ontbreken van een duidelijke visie over de vaststelling van het aantal vacante stageplaatsen voor de gerechtelijk stagiairs.

Voor het gerechtelijk jaar 2019-2020 werden de stageplaatsen vastgelegd op 48 (24 plaatsen voor de Nederlandse taalrol en 24 plaatsen voor de Franstalige taalrol)²⁸.

Dit aantal, dat bij een in de ministerraad overlegd koninklijk besluit is bepaald, is sinds 2008 min of meer ongewijzigd gebleven²⁹. De toekomst is verontrustend in het licht van het gegeven dat 50% van de magistraten die thans actief zijn, ouder is dan 50 jaar, 36% ouder dan 55 jaar en 18% ouder dan 60 jaar³⁰ en dat er bijgevolg de komende jaren vele opruststellingen zullen volgen. De Hoge Raad is van mening dat rekening moet worden gehouden met de problematiek van de leeftijds piramide binnen de magistratuur.

²⁷ De hoorzitting is verplicht voor de kandidaten voor het mandaat van korpschef.

²⁸ Koninklijk besluit van 7 mei 2019 2016 (BS van 10 mei 2019).

²⁹ Behalve voor de jaren 2012 (68 plaatsen) en 2013 (77 plaatsen), wegens de hervorming van het gerechtelijk arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde en 2015 (70 plaatsen), teneinde de laureaten 2014-2015 te kunnen 'redden' die ingevolge de wijziging van 259octies, § 1, van het gerechtelijk wetboek (gewijzigd bij artikel 13 van de wet van 25 april 2014) niet langer voorrang zouden gehad hebben ten opzichte van de nieuwe laureaten.

³⁰ Bij de zetel is 60% van de magistraten (hetzij 960 op 1598) ouder dan 50 jaar, 43% ouder dan 55 jaar en 23% ouder dan 60 jaar. Bij het openbaar ministerie is slechts 30% van de magistraten (hetzij 254 op 845) ouder dan 50 jaar, slechts 21% ouder dan 55 jaar en slechts 9% ouder dan 60 jaar. Cijfers op 22 juli 2014. Zie ook het justitieplan van minister van Justitie Geens, nr. 326, p. 101: https://cdn.nimbu.io/s/1jn2gqe/assets/Plan_justitie_18maart_NL.pdf.

Aangepaste maatregelen dringen zich op, met name een verhoging van het aantal vacante plaatsen voor gerechtelijk stagiairs.

2. We herinneren eraan dat de wet van 6 juli 2017 houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie (Potpourri-V genaamd), een globale hervorming van de gerechtelijke stage heeft doorgevoerd³¹.

Deze wet is in werking getreden op 3 augustus 2017.

Het onderscheid tussen de korte stage en de lange stage werd geschrapt en er werd resoluut gekozen voor de eenvormige stage. Voortaan geeft een stage met dezelfde duur (twee jaar) toegang tot zowel de functie van magistraat van het Openbaar Ministerie als tot de functie van magistraat van de zetel. Volgens de memorie van toelichting “wordt voortaan een gemeenschappelijke gerechtelijke stage georganiseerd waarbij alle gerechtelijk stagiairs een gelijkwaardige opleiding zullen genieten gedurende 24 maanden”. De stage omvat een theoretische opleiding die door het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding wordt georganiseerd en een praktijkopleiding met een aantal modules (parket, arbeidsauditoraat, externe stage en rechtbank). Indien de stage positief is, wordt aan de stagiair een getuigschrift uitgereikt dat bevestigt dat hij met succes de gerechtelijke stage heeft voltooid en waarmee hij zal kunnen postuleren voor vacante plaatsen van magistraat. Het stelsel van stageverlengingen wordt overigens afgeschaft. De gerechtelijk stagiair die na zijn stage van 24 maanden niet werd benoemd, wordt van rechtswege benoemd tot ‘gerechtelijk attaché’, een nieuwe functie die door de wet in het leven werd geroepen. De gerechtelijk attaché bij het parket heeft de hoedanigheid van officier van gerechtelijke politie en kan door de procureur-generaal worden aangesteld om het ambt van Openbaar Ministerie geheel of ten dele uit te oefenen. De gerechtelijk attaché bij de hoven en rechtbanken staat de rechter of de rechters bij uit wie de kamer van de rechtbank is samengesteld. Hij woont de beraadslagingen bij maar kan geen rechter vervangen. Hij kan als griffier worden toegevoegd. De gerechtelijk attaché heeft een vergelijkbaar statuut als de referendarissen en parketjuristen.

In zijn advies over de beoogde hervormingen (advies over het voorontwerp van wet dat door de algemene vergadering is goedgekeurd op 17 oktober 2016³²) beveelt de Hoge Raad de invoering aan van de eenvormige stage. De Hoge Raad verkiest deze formule al sinds zijn oprichting, zowel om de indruk te vermijden van een magistratuur met twee snelheden, als om de stagiairs toe te laten hun toekomstige loopbaan te kiezen met kennis van zaken en na werkelijke praktijkervaring te hebben opgedaan in de functies van het parket en van de zetel (zie onder meer de Aanbeveling betreffende de gerechtelijke stage die op 30 juni 2004 is goedgekeurd door de algemene vergadering³³).

De eerste stagiairs die de stage in haar nieuwe formule hebben gelopen, beëindigden hun opleiding eind september 2019.

3. In het kader van hun kandidaatstelling voor vacante plaatsen van magistraat treden de gerechtelijk stagiairs in concurrentie met andere kandidaten die houder zijn van het getuigschrift van beroepsbekwaamheid voor de uitoefening van gerechtelijke functies of met kandidaten die reeds magistraat zijn. Elke categorie van kandidaten (gerechtelijk stagiairs, houders van het getuigschrift van beroepsbekwaamheid en magistraten) beschikt niettemin over zijn eigen kwaliteiten en competenties. Om voor elke vacante plaats de meest bewaame en geschikte kandidaat te kunnen voordragen dienen de benoemingscommissies steeds de delicate afweging te maken tussen de voormelde categorieën van kandidaten. Daarbij wordt meer bepaald rekening gehouden met de karakteristieken van elke vacante plaats en met de specifieke noden van het rechtscollege, zoals aangegeven door de korpschef waar de vacante plaats te begeven is. De benoemingscommissies stellen nochtans vast dat het hoge aantal gerechtelijk stagiairs dat thans de stage beëindigd heeft, de delicate afweging bemoeilijkt ten opzichte van de specifieke en persoonlijke kwaliteiten van de andere verschillende categorieën.

³¹ *Belgisch Staatsblad* van 30 april 2018.

³² http://www.hrj.be/sites/default/files/press_publications/pp5-nl.pdf

³³ http://www.hrj.be/sites/5023.b.fedimbo.belgium.be/files/press_publications/a0031f.pdf.

4. Artikel 259octies, § 1, derde lid, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt voortaan dat “*de Koning (...) bij een besluit, vastgesteld na overleg in de Ministerraad, en op advies van het College van het openbaar ministerie en van het College van de hoven en rechtbanken voor elk gerechtelijk jaar vóór 30 april het aantal vacante plaatsen van gerechtelijk stagiair voor de Nederlandse en voor de Franse taalrol (bepaalt)*”³⁴.

Tekort aan kandidaten

De HRJ heeft de afgelopen jaren een stijgend tekort vastgesteld aan kandidaten voor vacante plaatsen van magistraten. Dit tekort, in de eerste plaats bij het Openbaar Ministerie, vooral aan Franstalige zijde, heeft zich nu uitgebreid tot de plaatsen bij de zetel, zowel aan Nederlandstalige als aan Franstalige zijde.

In overleg met de minister van Justitie, heeft de Hoge Raad initiatieven genomen om dit probleem op te lossen. Er werden algemene infosessies georganiseerd voor parketjuristen vóór de schriftelijke proef van het examen inzake beroepsbekwaamheid 2017-2018. Daarnaast werden uiteenzettingen voor de balies georganiseerd in 2018. In 2019 werd een tweede (Nederlandstalig en Franstalig) examen inzake beroepsbekwaamheid georganiseerd om de wervingsreserve, en dus de potentiële kandidaten voor vacante plaatsen opnieuw aan te vullen.

De HRJ moet initiatieven blijven nemen om nieuwe kandidaten aan te trekken, vooral omdat heel wat magistraten de volgende jaren met pensioen zullen gaan.

Verlenging van de mandaten van korpschef

In september 2008 heeft het Grondwettelijk Hof verschillende bepalingen van de wet van 18 december 2006³⁵ vernietigd “*voor zoverre zij van toepassing zijn op de korpschefs van de hoven en rechtbanken*”. Het arrest van het Hof heeft als gevolg dat de evaluatie van de korpschef van de zetel afgeschaft is.

Het probleem is dat de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek nog steeds niet werden herzien om het rechtsvacuüm op te vullen dat door het arrest is ontstaan en een specifieke procedure te organiseren als een korpschef van de zetel vraagt om zijn mandaat te verlengen. Bijgevolg is het zo dat het dossier dat aan de benoemingscommissies wordt overgemaakt enkel bestaat uit de verlengingsaanvraag van de uittrekkende korpschef zelf, met uitsluiting van elk ander objectief document (bv. curriculum vitae, adviezen van verschillende autoriteiten ...).

Dat stelt uiteraard problemen voor de bevoegde commissie wanneer deze zich over de bekwaamheid en de geschiktheid moet uitspreken, behalve als ervan wordt uitgegaan dat het horen van de kandidaat (wat verplicht blijft) op zich alleen al de commissie kan overtuigen in de ene of de andere zin. Dat veroorzaakt eveneens rechtsonzekerheid in verband met mogelijke beroepen bij de Raad van State (beroep van de korpschef waarvan het mandaat niet wordt verlengd, of, in geval van hernieuwing, beroep van potentiële kandidaten die belang hadden bij het openstellen van het mandaat).

In het verleden hebben de commissies punctuele oplossingen uitgedacht teneinde hun informatie aan te vullen (horen van korpschefs, verzoek aan de kandidaat om bepaalde stukken voor te leggen...).

In het kader van de verwachte golf aan verlengingen van mandaten in 2019 heeft de werkgroep ‘Rekrutering en Selectie’ (cf. *infra*) nieuwe pistes onderzocht om de benoemings- en aanwijzingscommissies beter in te lichten en hen toe te laten de prestaties van de korpschefs, die een verlenging van hun mandaat beogen, tijdens hun eerste mandaat te beoordelen. De werkgroep heeft beslist om korpschef te vragen om vóór zijn hoorzitting een document genaamd ‘Situatieschets en toekomstperspectieven’ aan de betrokken commissie over te maken. In

³⁴ Gewijzigd door artikel 250 van de wet van 6 juli 2017 houdende vereenvoudiging, harmonisering, informatisering en modernisering van bepalingen van burgerlijk recht en van burgerlijk procesrecht alsook van het notariaat, en houdende diverse bepalingen inzake justitie (Potpourri-V), gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 24 juli 2017.

³⁵ Wet van 18 december 2006 tot wijziging van de artikelen 80, 259quater, 259quinquies, 259novies, 259decies, 259undecies, 323bis, 340, 341, 346 en 359 van het Gerechtelijk Wetboek, tot herstel in dit Wetboek van artikel 324 en tot wijziging van de artikelen 43 en 43quater van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken.

dit document beschrijft hij de verschillende verwezenlijkingen of moeilijkheden uit zijn eerste mandaat alsook de toekomstperspectieven. Zoals reeds aangehaald, kunnen de benoemingscommissies voor die analyse steunen op de expertise inzake interne controle en audittechnieken van de leden van de auditcel van de HRJ.

Deze ‘oplossingen’ zijn evenwel niet toereikend. De Hoge Raad voor de Justitie heeft herhaaldelijk maar tevergeefs aangedrongen op het wegwerken van dit rechtvacuüm.

De Hoge Raad zal de minister van Justitie hierover opnieuw interpellieren.

Hervorming van het statuut van plaatsvervangende rechters en raadsheren

Ter herinnering, in 2017 heeft de minister van Justitie aan de HRJ gevraagd om een advies te verlenen over de aanbevelingen die de Groep van Staten tegen Corruptie (GRECO – Raad van Europa³⁶) had geformuleerd in het kader van de Vierde Evaluatiecyclus, gericht op de preventie van corruptie van parlementsleden, rechters en procureurs en op de diverse voorstellen voor de implementatie van die aanbevelingen in de Belgische rechtsorde.

Het verzoek tot advies vanwege de minister heeft voornamelijk betrekking op de aanbevelingen op het vlak van de hervorming van de inschakeling van de plaatsvervangende rechters (*aanbeveling X*).

In verband hiermee drong GRECO aan op “*een hervorming van de voorwaarden om een beroep te doen op de plaatsvervangende rechters in artikel 87 van het Gerechtelijk Wetboek (en eventueel de plaatsvervangende magistraten in artikel 156bis van het Gerechtelijk Wetboek) die de functie van rechter of procureur moeten waarnemen*”.

In zijn advies, goedgekeurd door de algemene vergadering op 21 juni 2017³⁷, herhaalt de HRJ de voorstellen die hij reeds had geformuleerd in zijn adviezen van 2006³⁸ en 2011³⁹, met name:

- De afschaffing van het thans van toepassing zijnde systeem van het beroep op de plaatsvervangende rechters;
- Bij gebrek aan afschaffing, de invoering van een globale hervorming, die de volgende maatregelen inhoudt:
 - uitzonderlijk en beperkt beroep op plaatsvervangende rechters/raadsheren, gericht op de tijdelijke vervanging van rechters wanneer zij verhinderd zijn of wanneer de bezetting niet volstaat om de rechtbank samen te stellen;
 - onmogelijkheid voor plaatsvervangende rechters/raadsheren om leden van het Openbaar Ministerie te vervangen;
 - invoering van een toegangsexamen door de HRJ;
 - invoering van een verplichte basisopleiding, met inbegrip van de regels inzake deontologie;
 - verbod voor plaatsvervangende rechters/raadsheren om zitting te nemen tijdens een terechtzitting in de loop waarvan zij rechtstreeks of via een tussenpersoon optreden als raadsman voor de partijen die betrokken zijn in een geschil.

De wet van 23 maart 2019 tot wijziging van het *Gerechtelijk Wetboek* met het oog op een betere werking van de rechterlijke orde en van de Hoge Raad voor de Justitie⁴⁰ behoudt het systeem van plaatsvervangende rechters en raadsheren, maar hervormt het zoals hoger vermeld.

Het programma van het examen dat toegang geeft tot het ambt van plaatsvervangend rechter en plaatsvervangend raadsheer werd bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 17 januari 2020⁴¹.

³⁶ GRECO is een orgaan van de Raad van Europa. Zie: www.coe.int/en/web/greco

³⁷ <http://www.hrj.be/nl/content/advies-over-de-aanbevelingen-van-de-groep-van-staten-tegen-corruptie-greco-aan-belgie-het-ka>

³⁸ <http://www.hrj.be/nl/content/ambtshalve-advies-over-de-plaatsvervangende-rechters>

³⁹ <http://www.hrj.be/nl/content/advies-over-de-plaatsvervangende-rechters>

⁴⁰ BS van 29 maart 2019.

⁴¹ Ministerieel besluit van 25 december 2019 houdende de bekrachtiging van het programma van het examen dat toegang verleent tot het ambt van plaatsvervangend rechter en van plaatsvervangend raadsheer (BS 17 januari 2020).

Het nieuwe stelsel wordt van kracht op 1 januari 2020.

De werkgroep “Rekrutering en selectie”

In het kader van het meerjarenplan 2017-2020 van de HRJ (*Krokusplan*) werd een werkgroep in het leven geroepen die een visie voor de magistratuur van de toekomst moet uitwerken. De werkgroep heeft sinds 2017 meermaals vergaderd om enkele thema’s te bespreken, met name:

- de verbetering van de selectieprocedure van de kandidaat-korpschefs (psychologische testen, assessments);
- de problematiek van de evaluatie van de korpschefs;
- de evaluatie van de actuele toegangswegen tot de magistratuur (efficiëntie van het huidige systeem, eventuele bijstellingen, enz.);
- het in kaart brengen van eventuele oorzaken voor de tanende interesse voor de magistratuur (organisatie van een peiling bij de balies);
- het tekort aan kandidaten voor bepaalde vacante plaatsen voor magistraten (in het bijzonder bij het Openbaar Ministerie);
- de positie en de selectie van de parketjuristen en de referendarissen;
- de eventuele uitbreiding van de bevoegdheden van de HRJ tot gerechtelijke functies waarvoor de benoemingscommissies momenteel niet tussenkomen;
- de situatie van de plaatsvervangende magistraten (toegang tot de functie, verder verloop van de loopbaan en eventuele toetreding tot de magistratuur, hervorming van het huidige systeem op basis van de aanbevelingen van GRECO).

In 2019 heeft de werkgroep hoofdzakelijk gewerkt aan de voorbereiding van de examens voor plaatsvervangende rechters en plaatsvervangende raadsheren, de toevoeging aan de adviesformulieren van een rubriek over de *nevenfuncties van de kandidaat*⁴², en overleg gepleegd met de Nederlandstalige en Franstalige balies.

Overlegvergaderingen werden of zullen nog worden georganiseerd met andere actoren uit de gerechtelijke wereld of het onderwijs van het recht, met name: het College van het openbaar ministerie, het College van de hoven en rechtbanken, het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding, de commissies voor de evaluatie van de gerechtelijke stage en de decanen van de rechtsfaculteiten van de universiteiten.

⁴² Sommige adviesformulieren voor de benoemings- en aanwijzingsprocedures werden aangevuld met de volgende rubriek: “*Nevenfuncties die de kandidaat uitoefent: (Onderwijsopdracht, deelneming aan een commissie, een raad of comité van advies of, krachtens een bijzondere opdracht, aan het beheer of het toezicht op een openbare instelling (art. 294 Ger.W.), functie in een tuchtcommissie, een beroepsorgaan of een examenjury, opdracht of detachering bij een Belgische of buitenlandse instelling, of elke andere nevenfunctie)*”, zie <http://www.hrj.be/nl/inhoud/benoemingen-aanwijzingen>

3.3. VORMING

In 2012 heeft de HRJ [richtlijnen](#) opgesteld die gelden voor de vorming van magistraten, beroepsmagistraten en niet-beroepsmagistraten, alsook de gerechtelijk stagiairs.

In twee algemene richtlijnen wordt aan het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding of IGO gevraagd zijn activiteiten binnen het eigen wettelijke kader te laten verlopen en tot een onderbouwd opleidingsplan te komen, onder meer gestoeld op een diepgaande omgevings- en behoefteanalyse.

De bijzondere richtlijnen vormen echter de hoofdbrok van de HRJ-richtlijnen inzake opleiding. Deze zijn gebaseerd op de *Standards of Excellence for the Public Administration Education and Training* ontwikkeld door het *United Nations Department of Economic and Social Affairs* (2008). Dit kader is ontwikkeld voor de opleiding van beroepsbeoefenaars met een functie in de publieke sector.

Niet alle richtlijnen kunnen onmiddellijk en op een optimale manier worden uitgevoerd. Daarom heeft de HRJ een aantal prioritaire lijnen uitgezet waarop het IGO zich, volgens de HRJ, best concentreert.

Deze prioriteiten zijn de volgende:

1. Opleidingsprogramma's uitbouwen met oriëntaties, doelstellingen en strategieën op maat van de doelgroepen;
2. Decentralisatie en technologische vernieuwing zodat het IGO aan haar volledige doelpubliek meer opleidingen kan geven (bv. e-learning);
3. Organisatie van meer opleidingen bestemd voor de pas benoemde magistraten en de niet-beroepsmagistraten. Deze zouden minstens een 'basisopleiding' moeten krijgen, met een bijzondere aandacht voor de rechtspleging, de deontologie en de contouren van het beroepsgeheim;
4. Optimalisering van de samenwerking met de universiteiten en de hogescholen in het kader van de bij wet voorziene mogelijkheden;
5. Terbeschikkingstelling aan de korpschefs van meer managementopleidingen of opleidingen die gericht zijn op het verwerven van niet-juridische vaardigheden die zouden kunnen bijdragen tot een verbetering van hun rechtscollege/korps, in het bijzonder op het vlak van human resources.

Door de wijzigingen bij het bestuur van het Instituut voor Gerechtelijke Opleiding, zowel op het niveau van de directie als van de raad van bestuur, werd de concrete evaluatie uitgesteld. Het lijkt erop dat de decentralisatie, de e-learning en de nodige aanpassingen aan de bevoegdheden inzake beleid werden doorgevoerd, hetgeen aansluit bij onze aanbevelingen.

In 2019 heeft de Verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie van de HRJ meerdere leden van de evaluatiecommissies voor gerechtelijk stagiairs van het IGO vervangen:

- Mevrouw France Ruchard werd voor een periode van vier jaar aangesteld tot plaatsvervangend lid, magistraat van het Openbaar Ministerie, van de Franstalige evaluatiecommissie (bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* van 25 oktober 2019);
- De heer Bertel De Groote werd voor een periode van vier jaar aangesteld tot effectief lid, niet-magistraat, deskundige inzake onderwijs, pedagogie of arbeidspsychologie, van de Nederlandstalige evaluatiecommissie (bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad* van 13 februari 2019).

Luidens de Grondwet oefent de HRJ zijn bevoegdheden met name uit op het vlak van de opleiding van rechters en ambtenaren van het Openbaar Ministerie.

De wet van 31 januari 2007 verduidelijkt dat de door het IGO opgestelde opleidingsprogramma's in overeenstemming dienen te zijn met de richtlijnen die door de HRJ zijn voorbereid en bekrachtigd, ingeval ze betrekking hebben op de beroepsmagistraten van de rechterlijke orde, de plaatsvervangende magistraten, de raadsheren en rechters in sociale zaken, de rechters in handelszaken en de assessoren in strafuitvoeringszaken en de gerechtelijk stagiairs.

4. | ADVIES EN AANBEVELINGEN

Zowel de Kamer en de Senaat als de minister van Justitie kunnen de HRJ om advies vragen over hun wetgevende initiatieven. De HRJ kan ook het initiatief daartoe nemen. De Verenigde advies- en onderzoekscommissie is bevoegd om de adviezen of voorstellen voor te bereiden, waarna de algemene vergadering ze goedkeurt. De adviezen hebben weliswaar geen formeel-bindende of zelfs maar schorsende kracht. Er wordt echter wel rekening gehouden met de adviezen over een wetsvoorstel of een justitiehervorming. Precies zijn samenstelling én zijn onafhankelijkheid van zowel de uitvoerende, de rechterlijke als de wetgevende macht plaatsen de HRJ in een unieke positie en geven een meerwaarde aan het democratische debat.

In 2019 heeft de HRJ een advies en een aanbeveling uitgebracht:

4.1. ADVIES VAN 27 NOVEMBER 2019 OVER HET VOORONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING VAN HET BURGERLIJK WETBOEK EN HET GERECHTELIJK WETBOEK MET HET OOG OP HET INSTELLEN VAN EEN FEDERALE BEWINDVOERINGSKOMMISSIE EN HET BEPALEN VAN DE VOORWAARDEN VOOR HET BEROEPSMATIG UITOEFENEN VAN DE FUNCTIES VAN BEWINDVOERDER OVER EEN BESCHERMDE PERSOON

Het betrokken voorontwerp heeft tot doel de bijstand of de vertegenwoordiging van een beschermd persoon te verbeteren. Het voorontwerp voorziet daartoe in drie maatregelen die moeten zorgen voor een betere omkadering van de professionele bewindvoerder:

- 1) voorwaarden bepalen om professioneel bewindvoerder te mogen zijn
- 2) een federale bewindvoeringscommissie oprichten
- 3) een register van erkende bewindvoerders aanleggen

De HRJ onderzocht dit voorontwerp en formuleerde volgende aanbeveling aan de minister van Justitie:

- Zoek alternatieven voor een federale bewindvoeringscommissie

De HRJ vindt de oprichting van een nieuwe federale bewindvoeringscommissie te omslachtig, te log en te duur.

- Biedt ook de familiale bewindvoerders een betere omkadering aan.

Het voorontwerp focust uitsluitend op de professionele bewindvoerders, terwijl de nood ook hoog is om familiale bewindvoerders te ondersteunen.

- Geef ook gevolg aan de andere aanbevelingen van de audit die de HRJ uitvoerde over het toezicht op de bewindvoeringen (zie elders in dit verslag).

Dit voorontwerp komt tegemoet aan een aantal aanbevelingen van de audit die de HRJ heeft uitgevoerd. Zo is het positief dat professionele bewindvoerders beter omkaderd worden. De oprichting van een nationaal register van erkende bewindvoerders en de verplichting van de vrederechter om professionele bewindvoerders daaruit te kiezen, zijn goede ideeën. Maar de audit wees uit dat nog tal van andere aspecten moeten verfijnd worden.

- Zorg ook voor een betere omkadering van alle andere gerechtelijke mandatarissen

De HRJ wees reeds in een eerder advies op de algemene behoefte om alle gerechtelijke mandatarissen beter te omkaderen (zoals curatoren, curatoren van onbeheerde nalatenschappen enz..).

Het volledige advies kan hier worden geraadpleegd:

http://www.csj.be/sites/default/files/press_publications/20191127_advies_profiel_bewindvoerder.pdf

4.2. AANBEVELING VAN 6 JUNI 2019 NR. 2019/3 BETREFFENDE HET BELANG VAN DE TOEVOEGING AAN HET RECHTSPLEGINGSDOSSIER VAN BESCHIKKINGEN TOT AANWIJZING, GENOMEN OP BASIS VAN ARTIKEL 782BIS VAN HET GERECHTELIJK WETBOEK EN ANDERE PROCEDUREAKTEN

De VAOC heeft in 2019 vernomen dat het Hof van Cassatie een vonnis had vernietigd omdat het werd uitgesproken en ondertekend door een andere rechter dan de kamervoorzitter die de zaak had behandeld. De voorzitter van de rechtbank had (op basis van artikel 782*bis* van het Gerechtelijk Wetboek) nochtans wel degelijk beschikkingen genomen waarin werd vastgesteld dat de kamervoorzitter wettig verhinderd was om het vonnis uit te spreken en te ondertekenen en waarin die andere rechter werd aangewezen om hem op het ogenblik van de uitspraak te vervangen, maar die waren niet aan het rechtsplegingsdossier toegevoegd. De inhoud van het dossier gaf geen uitsluitsel over de bevoegdheid van de aangewezen rechter.

De VAOC heeft daarom een aanbeveling opgesteld voor de korpschefs van de hoven en de rechtbanken, alsook de hoofdgriffiers van die hoven en rechtbanken met het verzoek ervoor te zorgen dat het origineel of een eensluitend verklaard afschrift van de beschikkingen tot aanwijzing, genomen op basis van artikel 782*bis* van het Gerechtelijk Wetboek, aan het rechtsplegingsdossier wordt toegevoegd.

De VAOC beveelt meer algemeen aan ervoor te zorgen dat minstens een eensluitend verklaard afschrift van alle procedureakten van een afgehandeld dossier aan het dossier in kwestie wordt toegevoegd.

Het volledige advies kan hier worden geraadpleegd:

http://www.csj.be/sites/default/files/press_publications/recommandation_0.pdf

5. | TOEZICHT

Door klachten te behandelen, audits en bijzondere onderzoeken bij de rechterlijke orde uit te voeren, moet de HRJ bijdragen aan een betere werking van justitie, ten dienste van de burger. Bovendien kan de Raad ook de aanwending van interne controlemiddelen bij de rechterlijke orde systematisch doorlichten. Daartoe moeten de instanties die bevoegd zijn voor deze controles jaarlijks verslag uitbrengen aan de VAOC.

Het extern toezicht behoort tot de bevoegdheid van de Verenigde advies- en onderzoekscommissie (VAOC), en tot de bevoegdheid van de Nederlandstalige (AOC) en Franstalige (CAE) advies- en onderzoekscommissies van de HRJ.

5.1. KLACHTEN

5.1.1. WELKE KLACHTEN BEHANDELT DE HRJ?

De HRJ ontvangt klachten betreffende de werking van de rechterlijke orde en volgt die op.

De behandeling van klachten maakt deel uit van de bevoegdheden van de onderzoekscommissies (AOC en CAE) van de HRJ en vormt het belangrijkste instrument waarover die commissies beschikken om hun toezichtsbevoegdheid op de werking van de rechterlijke orde uit te oefenen.

Om ontvankelijk te zijn, moeten klachten schriftelijk, gedagtekend en ondertekend zijn en de identiteit van de indiener van de klacht bevatten (naam en voornaam).

De Hoge Raad is enkel bevoegd voor klachten betreffende de werking van de rechterlijke orde.

Zelfs als een klacht de werking van de rechterlijke orde betreft, moeten de commissies rekening houden met vijf bijkomende onbevoegdheidsgronden.

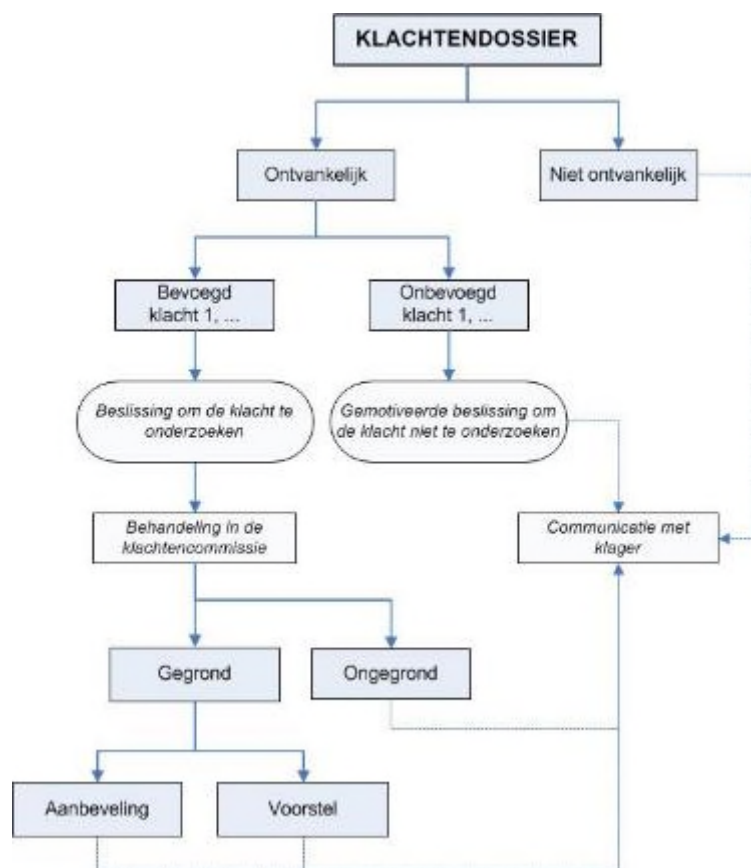
Zo is de Hoge Raad niet bevoegd voor:

- klachten die behoren tot de strafrechtelijke of tuchtrechtelijke bevoegdheid van andere overheden;
- klachten over de inhoud van een rechterlijke beslissing;
- klachten waarvan het doel via het aanwenden van gewone of buitengewone rechtsmiddelen kan of kon worden bereikt;
- klachten die reeds zijn behandeld en geen nieuwe elementen bevatten;
- klachten die kennelijk ongegrond zijn.

In deze gevallen verwijst de Hoge Raad de indiener van de klacht in de mate van het mogelijke door naar de bevoegde instantie.

5.1.2. PROCEDURE

De klachtenbehandeling gebeurt door de bevoegde commissie, respectievelijk door de Nederlandse commissie (AOC) of de Franse commissie (CAE).

De klachtenprocedure bestaat uit vijf fases:

1. de ontvangst van de klacht
2. het ontvankelijkheidsonderzoek
3. het bevoegdheidsonderzoek
4. het onderzoek naar de gegrondheid van de klacht
5. de beoordeling van het belang om een aanbeveling of een voorstel te formuleren.

Doorheen de procedure wordt de indiener van de klacht steeds op de hoogte gebracht van de beslissingen die de commissie heeft genomen.

Indien de klacht gegrond is, kan de HRJ een oplossing voorstellen aan de bevoegde rechtsinstanties, een aanbeveling formuleren of een advies verlenen om de werking van justitie te verbeteren, een bijzonder onderzoek instellen of een audit opstarten.

Indien de commissie geen disfunctie van de werking van de rechterlijke orde vaststelt, wordt het klachtendossier afgesloten. Tegen de beslissingen van de advies- en onderzoekscommissies kan geen beroep worden aangetekend.

5.1.3. KLACHTEN IN 2019

In 2019 werden 263 nieuwe dossiers ingediend. Er werden 262 dossiers afgesloten in 2019, waaronder 253 ontvankelijk verklaarde dossier die samen 417 klachten bevatten: 206 klachten onderzocht door de AOC en 211 klachten onderzocht door de CAE. Op 31 december 2019 waren er 96 dossiers hangende.

Voor 286 van de 417 voornoemde klachten (hetzij 68,59% van de klachten in afgesloten ontvankelijke dossiers), hebben de commissies zich onbevoegd verklaard. De AOC verklaarde zich onbevoegd voor 147 klachten, de CAE voor 139 klachten.

De klachten in de ontvankelijke dossiers die in 2019 werden afgesloten, hadden hoofdzakelijk betrekking op de inhoud van een of meer rechterlijke beslissingen (125 of 29,98%), op het verloop van de procedure (53 of 12,71%), of op de omgang en communicatie met justitie (45 of 10,79%)

Vervolgens komen de klachten waarvan het voorwerp geen betrekking heeft op de werking van de rechterlijke organisatie (37 of 8,87%) of over het gedrag en gebrek aan eerbied van magistraten, deskundigen of griffiers (29 of 6,95%).

De advies- en onderzoekscommissies moesten ook klachten behandelen over actoren zoals advocaten, stafhouders, bewindvoerders van goederen en/of te beschermen personen, notarissen of gerechtsdeurwaarders (28 of 6,71%) en een zeker aantal klachten over de trage rechtsgang (24 of 5,76%).

Net zoals de vorige jaren weerspiegelt een groot aantal klachten de ontevredenheid van de rechtzoekende over de rechterlijke beslissing die werd genomen in zijn zaak. Zo gaat de rechtzoekende vaak niet akkoord met het vonnis of het arrest, met de aanstelling van een deskundige, met het sepot van een klacht door de procureur des Konings, enz.

Sommige burgers beschouwen de Hoge Raad (verkeerdelijk) als een soort beroepsinstantie die rechterlijke beslissingen kan vernietigen of ongedaan maken, of die zelfs in een lopende procedure kan tussenkomen om het verloop ervan een andere wending te geven.

5.1.4. GEGRONDE KLACHTEN IN 2019

SOORT KLACHTEN DIE IN 2019 GEGROND WERDEN VERKLAARD

- > GEBREKKEIGE COMMUNICATIE MET JUSTITIE
- > TRAGE RECHTSGANG
- > VERLOOP VAN DE PROCEDURE

Van de 131 klachten (31,41%) waarvoor de commissies zich bevoegd hebben verklaard, werden er 104 ongegrond verklaard en 27 gegrond.

De AOC heeft 42 klachten ongegrond en 17 klachten gegrond verklaard. De CAE heeft 62 klachten ongegrond en 10 klachten gegrond verklaard.

De gegrond verklaarde klachten gingen over de gebrekkige communicatie met justitie (15 van 27), de trage rechtsgang (7 van 27) of het verloop van de procedure (5 van 27).

De commissies verklaren de klacht gegrond wanneer ze een slechte werking van de rechterlijke orde vaststellen, dat wil zeggen elke situatie waarin de dienstverlening aan de rechtzoekende niet beantwoordt aan de openbare dienstverlening die hij terecht van de rechterlijke orde mag verwachten.

De klachten die ongegrond werden bevonden, zijn ofwel klachten waarvan vaststond dat ze onterecht waren omdat uit het onderzoek blijkt dat er geen probleem is, ofwel klachten waarvan het onderzoek van de klacht geen disfunctie had aangetoond, ofwel klachten waarvoor de commissies niet met zekerheid hebben kunnen vaststellen of ze terecht waren.

De commissies moesten een klacht soms ongegrond verklaren omdat zij na het onderzoek van de klacht geen disfunctie van de werking van de rechterlijke orde konden vaststellen bij gebrek aan objectieve elementen. Dit doet zich wel eens voor bij klachten over het onbeleefde gedrag van een magistraat of over de trage rechtsgang waarvoor de partijen zelf, of hun raadslieden, mee verantwoordelijk zijn. In een burgerlijke procedure blijven de

partijen immers meester van het geding. Als zij geen actie ondernemen, kunnen de rechtbank of het hof de zaak ook niet altijd bespoedigen.

5.1.5. DIVERSE

Voor het uitgebreide klachtenverslag 2019 verwijzen wij u naar onze website: www.hrj.be, onder de rubriek publicaties. Het bevat met name samenvattingen van de gegrond verklaarde klachten. U vindt de aanbevelingen van de commissies in dezelfde rubriek op de website van de HRJ.

5.2. AUDITS EN BIJZONDERE ONDERZOEKEN

In 2019 heeft de VAOC twee audits afgerond:

1. Audit van de verandering bij het parket van Namen
2. Audit over het toezicht op de bewindvoeringen door de vredegerechten

Verder voerden we nog twee bijzondere onderzoeken uit:

1. Bijzonder onderzoek over het toezicht op het verloop van gerechtelijke onderzoeken. Lessen uit de zaak ABC in Veurne
2. Bijzonder onderzoek naar het dossier van Steve Bakelmans

5.2.1. AUDIT – PARKET VAN NAMEN

De Verenigde advies- en onderzoekscommissie (VAOC) van de Hoge Raad voor de Justitie heeft een audit van de verandering bij het parket van Namen uitgevoerd. Het rapport is het resultaat van meerdere weken werk op het terrein, van analyses en van meer dan vijftig interviews. De audit werd gevoerd in de moeilijke context van de sluiting van het Justitiepaleis van Namen.

De audit kwam er op uitdrukkelijk verzoek van de procureur des Konings van Namen, die een externe en kritische blik wou op de manier waarop de reorganisatie van de afdelingen Namen en Dinant werd opgezet en uitgevoerd. Sinds kort worden bijvoorbeeld alle verkeerszaken van het hele arrondissement Namen alleen nog behandeld door de afdeling in Dinant.

Uit het verslag blijkt dat de HRJ het zeer positief vindt dat de procureur des Konings nieuwe lijnen wil uitzetten. De magistraten en het personeel waren van goede wil om de veranderingen door te voeren. Maar de HRJ stelt wel de intuïtieve en empirische aanpak vast, en het ontbreken van ex ante en ex post gegevens die nodig zijn om objectief te kunnen beoordelen of de doelstellingen die men wilde bereiken met de reorganisatie ook daadwerkelijk werden gerealiseerd.

De belangrijkste aanbevelingen aan het parket van Namen zijn de volgende:

1. Verbeter zowel de frequentie als de kwaliteit van de interpersoonlijke dialoog bij het parket om de coherentie tussen doelstellingen en resultaten te garanderen.
2. Zorg voor de coherentie van de beschikbare cijfergegevens in overeenstemming met het beheersplan van de korpschef en de richtlijnen van het parket-generaal.
3. Stel in alle secties een specifieke nota van strafrechtelijk beleid op en zorg ervoor dat die coherent is met het strafrechtelijk beleid van het parket in zijn geheel.
4. Zorg ervoor dat het omtranel voortdurend bijgewerkt is en sensibiliseer magistraten en administratief personeel voor het gebruik ervan.
5. Organiseer niet-geformaliseerde thematische besprekingen waaraan zowel magistraten als administratief personeel deelnemen.
6. Uniformeer het gebruik van de communicatiemiddelen.

7. Geef externe partners een bijgewerkte lijst van contactpersonen, hun gegevens en de thema's die ze behandelen en/of de diensten waartoe zij behoren.
8. Werk een opleidingsplan voor magistraten en administratief personeel uit.
9. Werk de specifieke handleiding voor dienstdoende magistraten bij en promoot het gebruik ervan.
10. Betreffende de evaluatie van de magistraten, lees de artikelen 259novies tot 259undecies van het Gerechtelijk Wetboek na.
11. Breng bestaande procedures in kaart en ga na of ze geschikt zijn voor de IT-processen van MaCH.

Niet alle magistraten-korpschefs zijn geboren managers, laat staan dat ze kunnen rekenen op veel hulp van buitenaf om het hoofd te bieden aan de immense uitdagingen. De HRJ hoopt dan ook dat de in het rapport voorgestelde verbeteringen andere gerechtelijke entiteiten van het Koninkrijk zullen helpen om de sprong te wagen en veranderingen door te voeren die de werking van Justitie verbeteren.

Voor de concrete vooruitzichten en aanbevelingen, vastgesteld door de HRJ, verwijzen we naar de website van de HRJ: http://www.hrj.be/sites/default/files/press_publications/190916_rapport_audit_parket_namen.pdf

5.2.2. AUDIT - HET TOEZICHT OP DE BEWINDVOERINGEN DOOR DE VREDEGERECHTEN

Personen die niet (meer) in staat zijn hun leven te beredderen of hun financiën te beheren, kunnen een vertrouweling een volmacht geven. Als dat niet kan of gewenst is, duidt de vrederechter een bewindvoerder aan, iemand van de familie of een professional, meestal een advocaat. De HRJ heeft altijd al bijzondere aandacht gehad voor de bewindvoeringen en in het bijzonder voor de positieve rol die de rechterlijke organisatie hierbij kan spelen. De Verenigde advies- en onderzoekscommissie van de HRJ voerde daarom een doorlichting uit bij de vrederechters, die instaan voor de controle op bewindvoeringen.

De Verenigde advies- en onderzoekscommissie onderzoekt de manier waarop de vrederechters (en hun medewerkers) over het hele land controle uitoefenen op de bewindvoerders:

- Hoe kiezen de vrederechters de bewindvoerders die ze aanstellen?
- Hoe houden zij de bewindvoeringsdossiers in het oog op administratief en financieel vlak?
- Hoe gaan ze fraude en misbruiken tegen?
- Kunnen ze wel persoonsgericht genoeg werken?

De audit toonde aan dat de vrederechters zich echt wel bewust zijn van het grote belang van een kwaliteitsvolle controle. Het beeld van de praktijk dat de HRJ heeft gekregen, is echter erg divers. Vele goede lokale initiatieven blijven wellicht onder de radar omdat ervaringen onvoldoende worden uitgewisseld. Positief beleid wordt niet steeds opgevolgd. Niet iedereen wist zijn werkmethodes aan te passen aan de gewijzigde realiteit. Er dient voldoende aandacht te zijn voor de beschermde persoon.

Het auditrapport bevat 40 aanbevelingen, gericht naar de vredegerechten, de korpschefs van de vredegerechten, het College van hoven en rechtbanken, de minister van Justitie en de wetgever. Met deze aanbevelingen wenst de HRJ de vrederechters en andere instanties ertoe aan te sporen om in een cultuur van samenwerking te zoeken naar een nog betere aanpak. Kwaliteitsvolle controle van bewindvoeringen is geen evidente taak, maar voor een beschermde persoon is het van zeer groot belang. Persoonsgerichte bewindvoering verdient een persoonsgerichte controle.

De HRJ zal op termijn een opvolgingsaudit over dit thema uitvoeren.

5.2.3. BIJZONDER ONDERZOEK – ‘TOEZICHT OP HET VERLOOP VAN GERECHTELIJKE ONDERZOEKEN. LESSEN UIT DE ZAAK ABC IN VEURNE’

De Hoge Raad voor de Justitie heeft op 20 februari 2019 een bijzonder onderzoek naar de toepassing van de controlemechanismen op het toezicht op het verloop van gerechtelijke onderzoeken afgerond en aanbevelingen geformuleerd om het systeem nog te verbeteren. Aanleiding voor dit onderzoek was een klacht die is ingediend

bij de Nederlandstalige advies- en onderzoekscommissie in verband met de ‘zaak ABC’ die in april 2008 was verjaard. Het onderzoek heeft vastgesteld dat dit voornamelijk te wijten was aan:

- de inertie van de onderzoeksrechter in Veurne;
- een gebrek aan toezicht op het gerechtelijk onderzoek.

Vanaf 2013 is er in het ressort van het hof van beroep Gent wel duidelijk een groter bewustzijn vastgesteld van het belang om de doorlooptijd van een gerechtelijk onderzoek op te volgen en onder controle te houden. Dit geldt zowel voor het parket-generaal als voor de kamer van inbeschuldigingstelling. Ook in de afdeling Veurne van de rechtbank en het parket van eerste aanleg West-Vlaanderen is hiervoor duidelijk meer aandacht dan voorheen. De zaak ABC en een aantal personeelwissels bij de hiervoor genoemde instanties liggen ongetwijfeld mee aan de basis van dit groter bewustzijn.

Het volledige rapport is bezorgd aan de betrokken korpschefs, de minister van Justitie, het parlement, en de korpschefs van de hoven en van het openbaar ministerie bij deze hoven, en het College van hoven en rechtbanken. De aanbevelingen vindt u http://www.csj.be/sites/default/files/press_publications/bo_veurne_av_2019-02-20-def-aanbevelingen.pdf.

5.2.4. BIJZONDER ONDERZOEK NAAR HET DOSSIER VAN STEVE BAKELMANS

De moord op Julie Van Espen heeft veel maatschappelijke beroering gewekt. De verdachte Steve Bakelmans was, na vorige feiten van verkrachting en diefstal met geweld, in vrijheid gesteld in afwachting van zijn proces in hoger beroep. Hij was in eerste aanleg veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf maar werd niet onmiddellijk aangehouden.

De Hoge Raad voor de Justitie heeft onderzocht “op welke manier het gerecht met het dossier van Steve Bakelmans is omgegaan”.

Tijdens het bijzonder onderzoek zijn een aantal disfuncties blootgelegd en een aantal structurele verbeterpunten aangetoond.

De tragiek van het gewelddadige overlijden van Julie Van Espen verplicht iedereen ook om de gebeurtenissen in een breder perspectief te bekijken. Het bijzonder onderzoek dat de HRJ heeft gevoerd, bevestigt vooral de nood aan een verhoogd bewustzijn bij alle partners in de strafrechtsketen en aan meer aandacht en zorg die dossiers van seksueel geweld vereisen, meer specialisatie bij alle ketenpartners, een kwalitatieve risicotaxatie en een voldoende aanbod van externe expertise, opvolging en behandeling in gevallen van seksueel geweld. Deze noodzaak heeft ertoe geleid dat de HRJ in zijn rapport van 19 december 2019 aanbevelingen aan verschillende overheden heeft geformuleerd.

Het volledige rapport en de aanbevelingen vind u hieronder:

http://www.csj.be/sites/default/files/press_publications/verslag_bo-ep_steve_bakelmans_def-20191219.pdf.

5.2.5. ANDER PROJECT: WERKEN AAN EEN BETERE AANPAK VAN SEKSUEEL GEWELD

Op 25 april 2019 heeft de algemene vergadering het verslag van de eerste rondetafelconferentie over de aanpak van seksueel geweld goedgekeurd.

De Verenigde advies- en onderzoekscommissie (VAOC) had beslist om specialisten in het domein van seksueel geweld te verenigen op basis van de dubbele vaststelling dat (1) justitie geen afdoend antwoord biedt aan de talrijke slachtoffers en (2) te weinig slachtoffers aangifte doen van het geweld dat ze ondergingen, ondanks al het onaanvaardbare en verwoestende grensoverschrijdende gedrag.

Om een gepast antwoord te bieden bij seksueel geweld en het vertrouwen van de slachtoffers in justitie te herstellen, heeft de VAOC op die eerste rondetafelconferentie (18 oktober 2018) 13 deskundigen uit verschillende disciplines aan het woord gelaten (politie, wetsdokters, professoren, magistraten).

Op basis van haar vaststellingen en die van de deskundigen heeft de VAOC 22 aanbevelingen gedaan die trouwens werden opgenomen in het verslag van het bijzonder onderzoek in het dossier Steve Bakelmans.

Het volledige rapport staat op de website van de HRJ:

http://www.csj.be/sites/default/files/press_publications/20190426_seksueel_geweld_n.pdf.

Tijdens de eerste rondetafelconferentie werd de nadruk gelegd op de actoren van justitie en de gerechtelijke procedure, met een intervisie van diensten die instaan voor opvang van en bijstand aan slachtoffers.

Op 22 november 2019 werd een tweede rondetafelconferentie met andere deskundigen georganiseerd.

Hierbij lag de nadruk op de behandeling door de rechtbank/de rechtbanken (raadkamer/kamer van inbeschuldigingstelling, vonnisgerecht, straftoemeting, herstel, enz.) en over de bijdrage van het Openbaar Ministerie en de gespecialiseerde instanties (justitiehuisen, psychosociale diensten, psychiatrie, enz.). Er werd ook bijzondere aandacht besteed aan de wijze waarop minderjarige slachtoffers bij de diverse fasen van de behandeling door het gerecht worden betrokken.

Slachtoffers van seksueel geweld blijken vaak ontredderd te zijn door het gebrek aan informatie en omdat weinig rekening wordt gehouden met de specifieke behoeften die ontstaan ten gevolge van het trauma dat hen voor het gerecht brengt.

Het verslag van de tweede rondetafelconferentie werd op 25 juni 2020 gepubliceerd op onze website:

http://www.csj.be/sites/default/files/press_publications/2020-06-25_naar_een_betere_aanpak_van_seksueel_geweld.pdf.

6. | Internationaal

6.1. CONCRETISERING VAN DE JUMELAGE DIE DE ‘CONSEIL SUPÉRIEUR DU POUVOIR JUDICIAIRE’ VAN MAROKKO MOET VERSTERKEN.

Sinds 2009 voert het Koninkrijk Marokko een brede hervormingsagenda door op het vlak van justitie. Een van de strategische pijlers van die hervorming is de consolidatie van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht die met name geleid heeft tot de oprichting in 2017 van de *Conseil supérieur du pouvoir judiciaire* (CSPJ).

De onafhankelijkheid van de rechterlijke macht is ook een van de doelstellingen van het ambitieuze programma voor begrotingssteun van de Europese Unie dat de versterking van de rechtsstaat in Marokko sinds december 2015 steunt.

De jumelage ter ondersteuning van de CSPJ is een aanvulling op het programma voor begrotingssteun van de Europese Unie. Met de jumelage worden de instellingen geconsolideerd via de nauwe samenwerking en het partnerschap tussen de administraties, in dit geval de Belgische administraties en de CSPJ.

Verschillende actoren van de Belgische justitie hebben hun krachten gebundeld om de institutionele, leidinggevende en organisatorische bekwaamheden van de CSPJ te ondersteunen. Ze doen dat via een uitwisseling van goede praktijken en van het Europese Acquis Communautaire tijdens het tweejarige samenwerkingsprogramma.

De jumelageovereenkomst met de CSPJ werd ondertekend door de FOD Justitie en ENABEL (Belgisch ontwikkelingsagentschap), die dus verantwoordelijk zijn voor de resultaten van de jumelage. Ze kunnen hiervoor een beroep doen op hun eigen deskundigen, alsook op de expertise van de Hoge Raad voor de Justitie, het College van hoven en rechtbanken en het College van het openbaar ministerie.

ENABEL neemt het administratieve en financiële beheer van de jumelage voor zijn rekening en verleent algemene ondersteuning aan de transversale thema's (gelijke kansen voor mannen en vrouwen en milieu), alsook aan de communicatie.

In het jaar 2019 werden onderstaande activiteiten en workshops georganiseerd:

- conferentie voor de start van de jumelage op 2 mei 2019, waarop tal van vertegenwoordigers van de Marokkaanse en de Belgische rechterlijke macht aanwezig waren,
- workshop budgettaire en administratieve autonomie van de *Conseil supérieur du pouvoir judiciaire* op 24 juli,
- de eerste activiteit voor de redactie van een deontologische code voor de Marokkaanse magistratuur op 25 juli,
- het studiebezoek van een delegatie van de *Conseil supérieur du pouvoir judiciaire* aan de *Conseil supérieur de la magistrature de France* op 14 en 15 oktober. Tijdens dit bezoek kwamen de uitdagingen van de redactie van deontologische regels en hun goedkeuring door de magistraten aan bod. Daarbij werd bijzondere aandacht besteed aan de dienst bijstand en deontologische waakzaamheid van de Franse raad van de magistratuur,
- workshop van 13 en 14 november, georganiseerd samen met deskundigen van de FOD Justitie. Op deze workshop werden de risico's betreffende de rol van de *Conseil supérieur du pouvoir judiciaire* ten voordele van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht in kaart gebracht. Dit thema wordt verder behandeld in 2020.
- een tweede workshop op 11 december over de deontologie van de magistraten met interessante uitwisselingen over het thema, waarop aanzienlijke vooruitgang werd geboekt voor de redactie van een deontologische code voor de magistraten van Marokko.

6.2. DE HRJ EN ENABEL (BELGISCH ONTWIKKELINGSAGENTSCHAP) WERKEN SAMEN

De algemeen directeur van het Belgisch ontwikkelingsagentschap (ENABEL), Jean VAN WETTER, en de voorzitter van de Hoge Raad voor de Justitie, Joris LAGROU, hebben op 28 mei 2019 akkoorden ondertekend die de samenwerking van hun instellingen op het vlak van ontwikkelingsactiviteiten inzake justitie regelen.

De jumelage ter ondersteuning van de 'Conseil supérieur du Pouvoir Judiciaire' van Marokko is de eerste samenwerking in het kader van dit partnerschap.

6.3. DE ACTIVITEITEN VAN DE HRJ BINNEN HET NETWERK VAN FRANSTALIGE RADEN VAN DE MAGISTRATUUR

Zoals vermeld in het jaarverslag 2018 was de HRJ op 22 en 23 november 2018 gastheer in Brussel voor het jaarlijks colloquium van het *Réseau francophone des conseils de la magistrature judiciaire* (www.rfcmj.com). Met zijn activiteiten wil het netwerk de betrekkingen tussen de raden die de Franse taal delen, vergemakkelijken en de uitwisseling van goede praktijken tussen deze raden bevorderen om de respectieve rechtsstelsels in een rechtsstaat te consolideren.

Op het colloquium 2018 werd het verslag "De sociale netwerken en de magistratuur - Een trendy magistraat: onder welke voorwaarden?" goedgekeurd. Dit rapport is een samenvatting van de reflecties over het gebruik van sociale netwerken door de magistraten, die werden gevoerd op initiatief van een werkgroep die in het verlengde van het colloquium 2017 werd samengesteld door vertegenwoordigers van de raden van de magistratuur van Frankrijk, Libanon, Senegal, Quebec en België.

De activiteiten van de werkgroep en de aanbevelingen van het netwerk werden in 2019 met toelating van dat laatste gepubliceerd op de website van de HRJ: http://www.csj.be/sites/default/files/related-documents/2018-11-23_rapport_magistrat_medias_sociaux_nl.pdf.

Het samenvattende verslag van het Colloquium van Brussel is beschikbaar op de website van de HRJ via de link http://www.hrj.be/sites/default/files/Rapport_RFCMJ_Colloque_Bruxelles_2018-NL.pdf.

6.4. DE HRJ HEEFT ZIJN AANBEVELINGEN MEEGEDEELD AAN HET COMITÉ VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS

Van 14 oktober 2019 tot 8 november 2019 vond de 127e sessie van het Mensenrechtencomité plaats in Genève, waarop de eerbiediging van het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten door België werd onderzocht.

Naast het verslag dat de Belgische Staat heeft uitgebracht over zijn internationale engagements uit het Verdrag hebben andere actoren een alternatief verslag ingediend over de manier waarop België zijn verplichtingen inzake burgerrechten en politieke rechten heeft nageleefd. De Hoge Raad voor de Justitie (HRJ) heeft die kans benut om zijn verschillende aanbevelingen en vaststellingen over de Belgische rechterlijke orde via een alternatief verslag⁴³ internationaal bekend te maken. In het verslag worden verbeteringspistes aangereikt voor de verwezenlijking van het recht van elke rechtzoekende op een behoorlijke rechtsbedeling en, ruimer gezien, de verwezenlijking op Belgisch niveau van artikel 14 van het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

Op nationaal niveau is de HRJ begin 2019 opnieuw opgenomen in het mensenrechtenplatform. Het doel van deze overlegstructuur is met name de dialoog en de doeltreffende samenwerking te bevorderen tussen de instellingen⁴⁴ die de eerbiediging van de mensenrechten nastreven⁴⁵. In het kader van deze deelname heeft de HRJ zijn deskundigheid inzake het recht op een goede rechtsbedeling kunnen delen met de andere actoren van het platform. De HRJ heeft ook kennis kunnen nemen van kwesties die door de andere leden van het platform werden aangekaart. Zo heeft de HRJ een gezamenlijke aanpak ontwikkeld voor de behandeling van klachten met de Centrale Raad van Toezicht op de Gevangenis.

6.5. HET BUREAU VAN DE HRJ HEEFT EEN DELEGATIE VAN DE HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE VAN KAZACHSTAN ONTVANGEN

Op 9 december 2019 heeft het bureau van de HRJ een delegatie ontvangen van de Hoge Raad voor de Justitie van Kazachstan die Brussel bezocht onder de vlag van het Ontwikkelingsprogramma van de

Verenigde Naties. Met dit bezoek aan de HRJ wilde de delegatie onze instelling en haar werking beter leren kennen. Ze was in het bijzonder geïnteresseerd in de activiteiten van de advies- en onderzoekscommissies.

⁴³ Klik hier om het alternatief verslag te raadplegen :

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2fCCPR%2fIFS%2fBEL%2f37104&Lang=en

⁴⁴ Meer bepaald: Comité P., Comité I., Hoge Raad voor de Justitie, Gegevensbeschermingsautoriteit, Unia, Myria, Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, Nationale commissie voor de rechten van het kind, Centrale toezichtsraad voor het gevangeniswezen, enz.

⁴⁵ In overeenstemming met het samenwerkingsprotocol tussen deze instellingen van 13 januari 2015

7. | LEDEN EN PERSONEEL

7.1. LEDEN

De HRJ bestaat uit 44 leden, 4 van deze leden vormen het Bureau. Hij bestaat uit 22 magistraten en 22 niet-magistraten (van wie 8 advocaten, 6 professoren van een universiteit of hogeschool en 8 leden uit het middenveld).

De 44 leden zijn onderverdeeld in twee taalcolleges (NL/FR), waarin telkens 22 leden zitten: 11 magistraten en 11 niet-magistraten. In elke taalgroep moeten er bij de 11 niet-magistraten tenminste 4 advocaten en 3 hoogleraren zijn.

In 2019

- werd mevrouw Kristine HÄNSCH, rechter in de Nederlandstalige politierechtbank van Brussel, als Nederlandstalig lid vervangen door de heer Karel Van CAUWENBERGHE, onderzoeksrechter in de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen,
- werd mevrouw Ann DE BRAEKELEER, afdelingsvoorzitter en rechter in de ondernemingsrechtbank van Gent, als Nederlandstalig lid vervangen door mevrouw Regina GYMZA, rechter in de arbeidsrechtbank van Antwerpen,
- heeft de heer Christian BEHRENDT, Franstalig lid niet-magistraat ontslag genomen uit de Raad. Omdat er geen kandidaten gereageerd hebben op de oproep voor zijn vervanging en rekening houdend met de lopende procedure voor de aanwijzing van de leden (niet-magistraten) voor het mandaat 2020-2024, heeft het Bureau van de Senaat beslist om geen opvolger aan te wijzen,
- werd mevrouw Katrien DEMEESTERE, rechter in de rechtbank van eerste aanleg West-Vlaanderen, als Nederlandstalig lid vervangen door mevrouw Marita DOSSCHE, ondervoorzitter en rechter in de familie- en jeugdrechtbank van de rechtbank van eerste aanleg Oost-Vlaanderen.

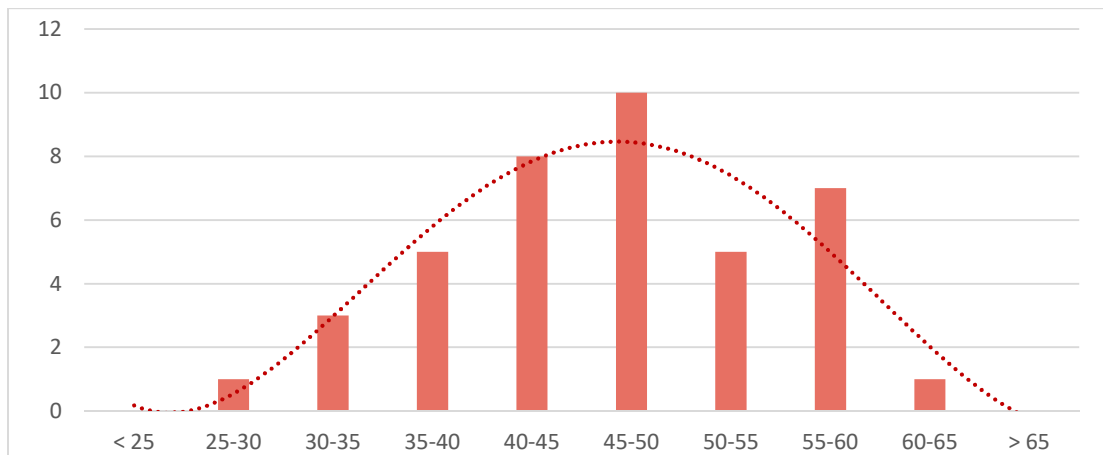
7.2. PERSONEEL

Op 31 december 2019 bestond het personeel van de HRJ uit 32 statutaire en 8 contractuele personeelsleden.

De gemiddelde leeftijd van het administratief personeel van de HRJ op alle tewerkstellingsniveaus bedraagt 47 jaar en 1 maand (met een standaardafwijking van 6 jaar en 11 maanden).

De gemiddelden en standaardafwijkingen per tewerkstellingsniveau zijn als volgt:

Niveau A:	45 jaar en 3 maanden	7 jaar en 11 maanden
Niveau B:	50 jaar en 11 maanden	5 jaar en 5 maanden
Niveau C:	47 jaar	6 jaar en 4 maanden
Niveau D:	46 jaar en 9 maanden	6 jaar en 2 maanden

8. | REKENINGEN

8.1. DUBBELE BOEKHOUDING

Voor de opmaak van haar rekeningen houdt de HRJ rekening met de principes van 'deugdelijk bestuur'. Sinds 2004 werd deze werkwijze vastgelegd in een door de algemene vergadering goedgekeurd reglement.

De HRJ houdt zijn rekeningen op basis van een dubbele boekhouding. Er is dus te allen tijde niet enkel inzage in de kosten en opbrengsten mogelijk, maar ook in de financiële positie en de toestand van alle bezittingen, vorderingen en schulden.

Hoewel dit geen verplichting is, beoogt de HRJ daarmee een grotere transparantie en wenst de HRJ vooruit te lopen op toekomstige verplichtingen.

8.2. INTERNE EN EXTERNE CONTROLE

Na de opmaak worden de rekeningen van de HRJ nagezien door bedrijfsrevisoren, waarop sinds 2017 een beroep wordt gedaan.

Daartoe voeren zij een grondig nazicht uit van de boekhoudkundige stukken. Daarna worden de rekeningen ter goedkeuring voorgelegd aan de algemene vergadering.

Het Rekenhof heeft een permanente controlebevoegdheid op de rekeningen van de HRJ, die zij uitvoert in opdracht van de Kamer.

8.3. UITGAVEN 2019

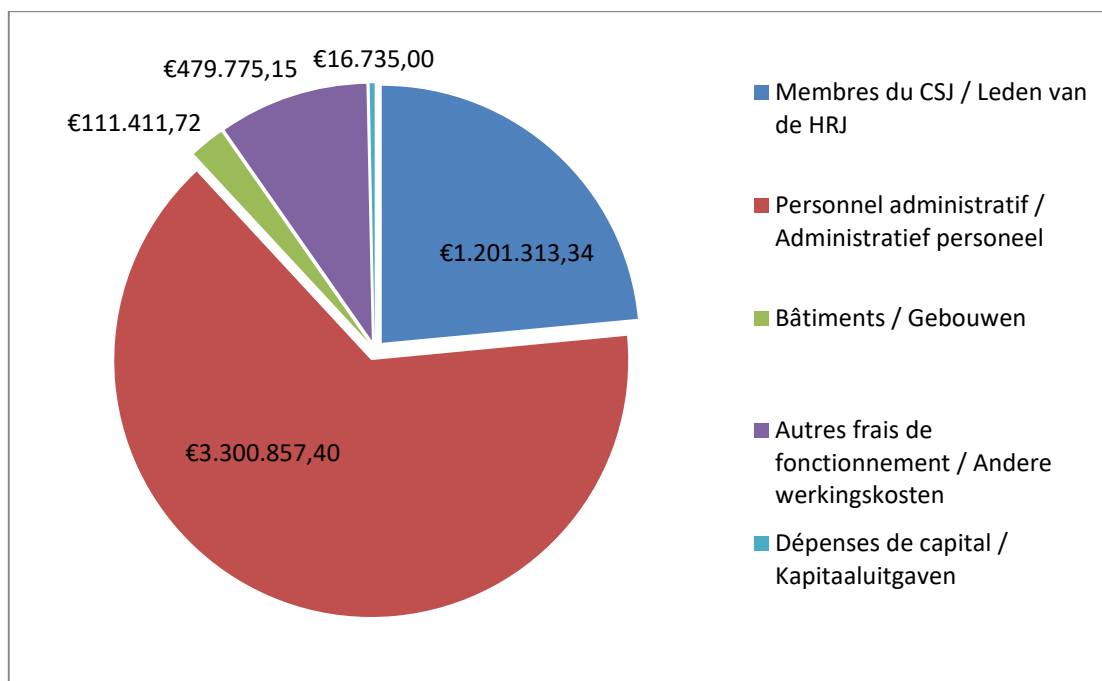
Verdeling uitgaven	2014		2015		2016	
Leden van de HRJ	€ 1 368 887,68	22,57%	€ 1 150 124,30	20,92%	€ 1 186 289,90	20,91%
Administratief personeel	€ 3 167 871,86	52,24%	€ 3 087 031,77	56,15%	€ 3 224 807,55	56,85%
Gebouwen	€ 803 623,54	13,25%	€ 797 312,77	14,50%	€ 809 173,83	14,26%
Andere werkingskosten	€ 669 805,08	11,04%	€ 431 489,49	7,85%	€ 390 411,31	6,88%
Kapitaaluitgaven	€ 54 404,42	0,90%	€ 32 274,25	0,59%	€ 61 809,21	1,09%
Totaal van de uitgaven	€ 6 064 592,58	100,00%	€ 5 498 232,58	100%	€ 5 672 491,80	100%

Verdeling uitgaven	2017		2018		2019	
Leden van de HRJ	€ 1 114 926,62	19,92%	€ 1 138 596,63	21,61%	€ 1 201 313,34	23,51%
Administratief personeel	€ 3 329 136,20	59,48%	€ 3 296 242,67	62,56%	€ 3 300 857,40	64,59%
Gebouwen	€ 787 074,97	14,06%	€ 96 765,09	1,84%	€ 111 411,72	2,18%
Andere werkingskosten	€ 340 505,54	6,08%	€ 633 578,45	12,03%	€ 479 775,15	9,39%
Kapitaaluitgaven	€ 25 368,91	0,45%	€ 103 340,37	1,96%	€ 16 735,00	0,33%
Totaal van de uitgaven	€ 5 597 012,24	100%	€ 5 268 523,21	100,00%	€ 5 110 092,62	100,00%

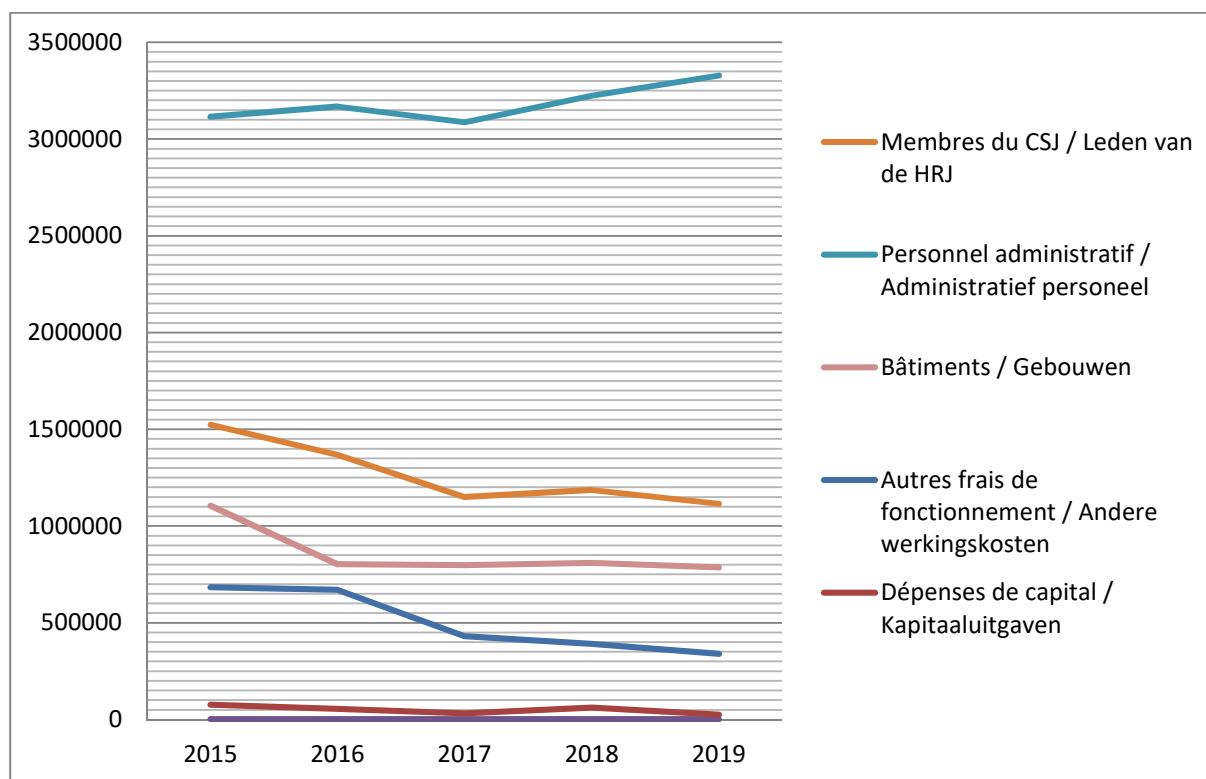
De **personeelskosten** en de **vergoedingen voor de 44 leden** van de HRJ nemen de grootste hap uit de begroting.

De post 'andere werkingskosten' betreft onder meer de externe expertise voor de examens, seminars enz.

VERDELING UITGAVEN 2019

EVOLUTIE UITGAVEN PERIODE 2015-2019

9. | BIJLAGE

KROKUSPLAN

Projectenplan 2017 – 2020 van de HRJ

Goedgekeurd door de algemene vergadering op 26 januari 2017

De HRJ heeft de cruciale opdracht het vertrouwen van de burger in justitie te herstellen. Dit kan onder meer door een bijdrage te leveren om justitie efficiënter en effectiever te maken, wat trouwens ook het doel is van de lopende hervormingen binnen de gerechtelijke wereld.

De HRJ voert doorlopend zijn wettelijk bepaalde activiteiten uit op het vlak van:

- aanwerving;
- selectie;
- benoeming;
- klachtenbehandeling;
- adviesverstrekking;
- doorlichting.

Daarnaast focust de HRJ op een aantal topics om te werken aan het herstel van het vertrouwen.

Het Projectenplan 2017-2020 groepeert een geheel van activiteiten die de dienstverlening van justitie aan de burger moeten verbeteren en zijn vertrouwen in justitie moeten versterken, in twee programma's:

- (1) *Programma 'Bevorderen van de aandacht van justitie voor de burger'*,
- (2) *Programma 'Werken aan een autonome, performante en transparante justitie'*.

Kenmerken van programma's zijn:

- ze bestaan uit projecten;
- de projecten binnen hetzelfde programma hebben gemeenschappelijke doelstellingen;
- de projecten hebben betrekking op (strategische) verandering.

Ieder programma bestaat uit projecten op korte, middellange en lange termijn.

Ieder project moet:

- bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen en de subdoelstellingen;
- een wezenlijke verandering teweegbrengen in de relatie burger-justitie, in de rechterlijke organisatie;
- effectief resultaat opleveren.

PROGRAMMA 1

BEVORDEREN VAN DE AANDACHT VAN JUSTITIE VOOR DE BURGER

Een toegankelijke justitie

1. Toegang tot justitie beheersbaar maken

Een voorstel formuleren om:

- de kost van de toegang beheersbaar te maken;
- de kost van de toegang te reduceren;
- de misbruiken, die zeer duur zijn, weg te werken;
- hierbij aansluitend een standaard voor digitale dienstverlening te definiëren;
- alternatieve geschillenbeslechting (ADR) en online geschillenbeslechting (ODR) een gepaste plaats te geven.

2. De toegang tot justitie financieel haalbaar maken voor alle burgers

Een voorstel uitwerken dat burgers voor wie de huidige toegang tot justitie niet haalbaar is - omdat ze niet over voldoende financiële middelen beschikken en ook geen beroep kunnen doen op de juridische tweedelijnsbijstand - dezelfde mogelijkheid voor toegang tot justitie biedt als de burgers die over voldoende financiële middelen beschikken en zij die beroep kunnen doen op de juridische tweedelijnsbijstand.

Toegankelijke en begrijpelijke rechtstaal

3. Zorgen voor aandacht voor toegankelijke en begrijpelijke rechtstaal bij magistraten en niet-magistraten om de toepassing van het recht mogelijk te maken of te vergemakkelijken

Aanbevelingen inzake klare rechtstaal formuleren ten aanzien van de verschillende overheden. Hiertoe overleg organiseren (o.a. een Staten-Generaal) met alle betrokken partners (wetgever, universiteiten, advocaten, ambtenaren, politie, enz.).

Efficiënte dienstverlening aan de burger

4. Evalueren van de dienstverlening aan de burger

- Onderzoeken of burgers en justitieactoren gebruik maken (of dat zouden wensen?) van digitale communicatiemiddelen in hun onderlinge contacten;
- Onderzoeken welke dienstverlening aan de burger geboden wordt met betrekking tot openingsuren en of brieven worden beantwoord;
- Formuleren van aanbevelingen voor een betere dienstverlening aan de burger (openingsuren, beantwoorden van brieven);
- Promoten van digitale communicatiemiddelen in de contacten tussen justitie en de burger;
- Nagaan op welke manier er aandacht is voor de burger die niet thuis is in de digitale communicatiemiddelen.

Feedback van de burger over de werking van justitie

5. Justitiebarometer 2018

- Peilen naar het vertrouwen van de burger in het Belgische justitiële systeem.
- Peilen naar de perceptie van de burger betreffende de werking van de gerechten en parketten.
- Analyseren van de evolutie van de periodieke resultaten van deze peilingen sinds 2002.
- Formuleren van aanbevelingen aan de rechterlijke organisatie en wetgever.

6. Opinie van de gebruiker over de werking van (familie)rechtbanken

- Evalueren van de werking van de (familie)rechtbanken bij middel van opinieonderzoek bij de gebruikers ervan.
- Formuleren van aanbevelingen aan de rechterlijke organisatie en andere justitieactoren.

PROGRAMMA 2

WERKEN AAN EEN AUTONOME, PERFORMANTE EN TRANSPARANTE JUSTITIE

Een rechterlijke organisatie die autonoom wordt beheerd

7. Expertise verwerven inzake het gebruik van beheersovereenkomsten en ontwikkelen van prestatie-indicatoren

- De expertise die Frankrijk en Nederland hebben verworven sinds ze werken met beheersovereenkomsten verzamelen ten einde deze te kunnen gebruiken bij de evaluatie van de (toepassing van de) beheersovereenkomsten die zullen afgesloten worden tussen de minister van Justitie en de colleges H&R en OM.
- Een voorstel formuleren over prestatie-indicatoren die de evaluatie van de realisatie van de doelstellingen opgenomen in de beheersovereenkomsten mogelijk maken.

8. Methodologisch-technische ondersteuning bieden aan de rechterlijke organisatie voor het verbeteren van haar interne beheersing

- Ondersteunen van het organiseren van een interne auditfunctie in de steundienst van het college van de hoven en rechtbanken en van het college van het openbaar ministerie overeenkomstig de standaarden van het *Institute of Internal Auditors* (IIA).
- Faciliteren van het gebruik van de *Control self assessment*-techniek in de rechterlijke organisatie in het kader van de ontwikkeling van interne beheersing binnen deze organisatie.

Een rechterlijke organisatie die haar personele middelen adequaat inzet

9. Ontwikkelen van een visie op de toekomstige magistratuur

Een voorstel over de samenstelling van de toekomstige magistratuur ontwikkelen waarbij onder meer aandacht wordt besteed aan:

- De ondersteuning van de magistraten door juristen/referendarissen.
- Een evenwichtige samenstelling van de magistratuur inzake diversiteit (in de zin van gender en migratieachtergrond).
- De aantrekkelijkheid van de functie van magistraat.
- Het probleem van beroep doen op plaatsvervangers.

10. Onderzoeken van het gebruik van de ontwikkelde werklasmeeinstrumenten

- Onderzoeken of het om gedegen instrumenten gaat voor het bepalen van de benodigde personele middelen en de verdeling ervan over de gerechtelijke entiteiten.
- Zich een beeld vormen over hoe de werklasmeting bij middel van de ontwikkelde werklasmeeinstrumenten in de praktijk werkt.
- Nagaan in hoeverre ze bijdragen tot het verbeteren van de werkprocessen.
- Advies verstrekken voor verbetering van de instrumenten en van het gebruik ervan bij de vaststelling en de toedeling van de personele middelen van de gerechtelijke entiteiten.

11. Kwaliteitscontrole van het evaluatiesysteem van de magistraten

- De verschillende evaluatiesystemen van magistraten, mandaathouders en korpschefs evalueren en aanbevelingen formuleren aan de wetgever om de prestaties van de magistraten te bevorderen.
- Bepalen van de rol die de colleges te vervullen hebben in de ontwikkeling van dergelijke evaluatiesystemen.

Een HRJ die de personele middelen (rechters en procureurs) van de rechterlijke organisatie adequaat werft

12. Evaluatie van de selectieprocedures voor magistraat, gerechtelijk stagiair en korpschef

- Actualiseren van de criteria en procedures die gehanteerd worden door de benoemings- en aanwijzingscommissies bij de selectie van magistraten, gerechtelijk stagiairs en korpschefs, waarbij onder meer wordt nagegaan of de kandidaten aandacht schenken aan de regels inzake positieve deontologie, oog hebben voor diversiteit en een toegankelijke, begrijpelijke rechtstaal hanteren.
- Het maken van een kritische evaluatie van de activiteiten van deze commissies en eventueel aan de hand hiervan het selectiebeleid bijsturen

13. Kwaliteitscontrole van het evaluatie-examen

- Evalueren of het mondeling evaluatie-examen nuttig en effectief is.
- Hierover rapporteren aan de minister van Justitie en de wetgever.

14. Kwaliteitscontrole van het verloop van de gerechtelijke stage

- Onderzoeken of het tussentijds beoordelen van het verloop van individuele stages wenselijk is in het kader van het wervingsbeleid voor magistraten.
- Hierover rapporteren aan het evaluatiecollege voor de gerechtelijke stage, de minister van Justitie en de wetgever.

Een rechterlijke organisatie die performant en transparant is

15. Ontwikkelen van het jaarlijks rapporteren aan justitieactoren en burgers

- Advies verstrekken over de inhoud van het jaarlijks werkingsverslag van iedere gerechtelijke entiteit waarbij de voorgenomen doelstellingen en de concrete prestaties van de gerechtelijke entiteit een centrale plaats krijgen.
- Hierbij een voorstel van jaarlijkse rapportering integreren inzake de opvolging van de in 2012 uitgevaardigde positieve deontologie voor magistraten (Cf. Gids voor de magistraten, principes, waarden en kwaliteiten).

16. Ontwikkelen van een jaarlijkse rapportering per college (H&R en OM) – ten behoeve van de justitieactoren en de burgers

- De justitieactoren en de burger informeren over de bevindingen van een *benchmarking* van de door de gerechtelijke entiteiten behaalde resultaten die gemeten worden aan de hand van prestatie-indicatoren.

17. Het College van hoven en rechtbanken en het College van het openbaar ministerie stimuleren om aan de HRJ te rapporteren over hun interne beheersing

- De colleges jaarlijks aan de HRJ laten rapporteren over de gedurende het voorbije jaar genomen initiatieven op het vlak van interne beheersing.
- De HRJ becommentarieert deze informatie en verstrekt aanbevelingen met betrekking tot interne beheersing in een jaarlijks rapport.

De HRJ onderzoekt externe elementen die een impact hebben op de werking van justitie en vestigt de aandacht van de justitieactoren op pijnpunten

18. Onderzoeken van de impact van niet-federale initiatieven op de werking van justitie

- Evalueren van de impact van initiatieven, die door andere instanties dan de federale overheid werden genomen, op de werking van justitie (bijv. justitiehuisen, welzijnsvoorzieningen; het hulpaanbod voor de gerechtelijke autoriteiten, ...).
- De aandacht van de justitieactoren vestigen op de daarbij vastgestelde pijnpunten.

19. Onderzoeken van effecten op de werking van justitie die beoogd werden met wetgeving

- Voor een aantal bij wet genomen initiatieven inzake de werking van justitie (o.a. met de “*potpourri*”-wetten, de wetgeving inzake internering, ...):
 1. nagaan van de verwachtingen van de wetgever met deze initiatieven (in memorie van toelichting),
 2. ze meetbaar maken (waaronder bepalen in hoeverre deze meetbaar zijn), en
 3. beoordelen of de bedoelde effecten werden bereikt.
- De aandacht van de justitieactoren vestigen op de daarbij vastgestelde pijnpunten.